

**Національний університет «Острозька академія»
Економічний факультет
Кафедра фінансів, обліку і аудиту**

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра на тему:
«Прибуток страхової компанії, його складові та напрями збільшення»

Виконала: студентка 2 курсу, групи МФК-61
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми
**«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»**
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Прокопчук Галина Русланівна

Керівник – доктор економічних наук, професор
Кривицька Ольга Романівна
Рецензент – доктор економічних наук, доцент
Антонюк Олена Ростиславівна

"РОБОТА ДОПУЩЕНА ДО ЗАХИСТУ"

**Завідувач кафедри фінансів,
обліку і аудиту**

_____ (проф., д.е.н. Мамонтова Н.А.)
(підпис)

Протокол № _____ від « ____ » _____ 2021 р.

Острог – 2021

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Факультет економічний
кафедра фінансів, обліку і аудиту
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту
проф., д.е.н. Мамонтова Н.А.
“ _____ ” _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну роботу студента

- Прокопчук Галину Русланівну
(прізвище, ім'я, по батькові)
1. Тема роботи: «Прибуток страхової компанії, його складові та напрями збільшення»
Керівник роботи: ... доктор економічних наук, професор Кривицька Ольга Романівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
- Затверджено наказом по Академії від “ ” 2021р. №.....
2. Термін здачі студентом закінченої роботи:.....
3. Вихідні дані до роботи: *нормативно-правові акти, наукові статті та навчальні посібники тощо.*
4. Перелік завдань, які належить виконати:
- дослідити механізм формування прибутку страхової компанії;
 - розкрити необхідність, цілі й завдання управління прибутком страхової організації;
 - проаналізувати методи управління прибутком;
 - зробити загальну характеристику страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» і її фінансово-господарчої діяльності;
 - провести аналіз структури й динаміки прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування»;
 - проаналізувати результати фінансово-господарської діяльності ПАТ СК «Аха-Страхування» на основі системи показників;
 - надати рекомендації щодо напрямів збільшення прибутку страховика.
5. Перелік статистичного, графічного матеріалу: *схеми, таблиці, діаграми*

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	<i>Кривицька О. Р., доктор економічних наук, професор</i>	02.03.2021	02.03.2021
Розділ 2	<i>Кривицька О. Р., доктор економічних наук, професор</i>	04.05.2021	04.05.2021
Розділ 3	<i>Кривицька О. Р., доктор економічних наук, професор</i>	29.05.2021	29.05.2021

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення літератури	до 03.02.2021	
2.	Розробка змісту (плану)	до 02.03.2021	
3.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи (чорновий варіант):		
3.1	Розділ 1	до 04.05.2021	
3.2	Розділ 2	до 29.05.2021	
3.3	Розділ 3	до 30.09.2021	
4.	Ознайомлення керівника із текстом кваліфікаційної роботи із врахуванням зауважень	до 16.11.2021	
5.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 23.11.2021	
6.	Рецензування кваліфікаційної роботи	до 07.12.2021	
7.	Здача кваліфікаційної роботи на кафедру Реєстрація на Moodle	до 07.12.2021	

Студент _____ Прокопчук Г. Р.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Кривицька О. Р.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи(на двох мовах)

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Тема: «Прибуток страхової компанії, його складові та напрями збільшення»

Автор: Прокопчук Галина Русланівна

Науковий керівник: Кривицька О. Р., доктор економічних наук, професор

Захищена “.....”2021 року.

Короткий зміст праці: Дипломна робота складається з трьох розділів. Метою дослідження є визначення напрямів збільшення прибутку страхової компанії на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів досліджуваної проблематики. Об'єктом дослідження є процес формування прибутку страхової компанії. Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів формування прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування». В ході дослідження використано такі методи як спостереження, порівняння, абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція. У роботі досліджено теоритичні аспекти дослідження прибутку страхової компанії; здійснена оцінка формування прибутку страхової компанії, а саме здійснена економічна характеристика діяльності страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування», коефіцієнтний аналіз прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування», факторний аналіз прибутку й рентабельності ПАТ СК «Аха-Страхування»; виділено напрями збільшення прибутку страхової компанії, а саме організація управління прибутком страховика, прогнозування прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування», економіко-математичне моделювання прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування»; надано висновки на основі проведених досліджень.

..... (підпис автора)

ANNOTATION

Qualification work (in two languages) to receive the second (master) level of higher education

Subject: «Profit of the insurance company, its components and directions of increase»

Author: Prokopchuk Halyna

Scientific adviser: Kryvytska O. R, Doctor of Economics, Professor

Protected by “.....”2021

Research paper consists of three chapters. The purpose of the study is to determine ways to increase the profits of the insurance company based on the study of theoretical and evaluation of practical aspects of the research. The object of study is the process of profit formation of the insurance company. The subject of the research is a set of theoretical and practical aspects of profit formation of "Aha-Insurance". The study used methods such as observation, comparison, abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction. The theoretical aspects of the research of the insurance company 's profit are investigated in the work; assessment of the formation of the insurance company's profit, namely the economic characteristics of the insurance company "Aha-Insurance", coefficient analysis of profits of "Aha-Insurance", factor analysis of profit and profitability of "Aha-Insurance"; the directions of increasing the insurance company's profit are identified, namely the organization of the insurer's profit management, profit forecasting of the insurance company "Aha-Insurance", economic and mathematical modeling of the profit of the insurance company "Aha-Insurance"; conclusions are given on the basis of the conducted researches.

..... (signature)

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	9
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	9
1.1. Економічна сутність прибутку страхової компанії й механізм його формування	9
1.2. Необхідність, цілі, завдання аналізу й управління прибутком страхової організації	20
1.3. Методи аналізу прибутку страхової компанії.....	24
РОЗДІЛ 2.....	33
ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	33
2.1. Економічна характеристика діяльності страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування».....	33
2.2. Коефіцієнтний аналіз прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування»	46
2.3. Факторний аналіз прибутку й рентабельності ПАТ СК «Аха- Страхування»	60
РОЗДІЛ 3	73
НАПРЯМИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	73
3.1. Організація управління прибутком страховика.....	73
3.2. Прогнозування прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха- Страхування»	81
3.3. Економіко-математичне моделювання прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування»	89
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	102
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Страховання є перспективною сферою економіки, яка тісно пов'язана із соціальним і економічним становищем громадян і суб'єктів, що господарюють. Стрімкий розвиток ринку, що супроводжується ростом конкуренції й підприємницького ризику, обумовлює видиму потребу в цій порівняно молодій системі економічних відносин. Із часом необхідність у страховому захисті відчувається все гостріше, внаслідок чого зростає й роль страховання, як необхідного інституту ринкової економіки.

Сьогодні в умовах сучасної ринкової конкуренції страховання є одним з найбільш прибуткових занять. Одним з основних орієнтирів фінансового планування страхової організації виступає прибуток. Прибуток є найважливішим джерелом розвитку страхової організації, а беззбиткова діяльність гарантує надійність страховика і його здатність задовольняти зростаючі потреби страхувальників у страховому захисті. І навпаки, збитки здатні привести до банкрутства й ліквідації страхових організацій, що спричиняє невиконання прийнятих зобов'язань по наданню страхового захисту й завдає непоправної шкоди розвитку страхової галузі й суспільства в цілому. Отже, прибуток страхової організації повинен виступати одним з основних об'єктів фінансового аналізу, планування й управління.

Практика показує, що недостатня увага сучасних страховиків до питань формування й використання, аналізу й планування прибутку найчастіше приводить до негативних наслідків як для самої компанії, так і для її клієнтів.

Вивчення механізму формування й ефективного управління прибутком повинно сприяти підвищенню ефективності діяльності страхових компаній і стимулювати її розвиток.

В умовах сучасного економічного розвитку роль прибутку в господарському процесі безупинно зростає. Прибуток забезпечує інтереси держави, власників, персоналу страхової компанії і є головною рушійною силою ринкової економіки. Таким чином, важливим є вивчення механізму

формування й управління прибутком страховиків, а також необхідність розробки рекомендацій з підвищення ефективності формування й розподілу прибутку страхових компаній.

Метою дослідження є визначення напрямів збільшення прибутку страхової компанії на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів досліджуваної проблематики.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити механізм формування прибутку страхової компанії;
- розкрити необхідність, цілі й завдання управління прибутком страхової організації;
- проаналізувати методи управління прибутком;
- зробити загальну характеристику страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» і її фінансово-господарчої діяльності;
- провести аналіз структури й динаміки прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування»;
- проаналізувати результати фінансово-господарської діяльності ПАТ СК «Аха-Страхування» на основі системи показників;
- надати рекомендації щодо напрямів збільшення прибутку страховика.

Об'єктом дослідження є процес формування прибутку страхової компанії.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів формування прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування».

В ході дослідження використано такі методи як спостереження, порівняння, абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Економічна сутність прибутку страхової компанії й механізм його формування

Економіка страхової організації будується на принципах порівняння в грошовій формі доходів від страхової діяльності й видатків, пов'язаних з її здійсненням. Порівняння доходів і видатків дозволяє оцінити ефективність роботи страхової організації. Позитивну різницю між доходами й видатками показує прибуток, який є основою гарантованого виконання зобов'язань перед страхувальниками й іншими контрагентами, а також для сталого розвитку страхової організації.

Доходом страховика є сукупна сума грошових потраплянь на його рахунки в результаті здійснення їм страхової та іншої, не забороненої законодавством діяльності [31, с.214].

Предметом основної діяльності страхової компанії є надання страхових послуг у рамках укладених договорів страхування, співстрахування й перестрахування.

Залежно від джерела надходження, доходи страхових організацій умовно поділяються на три групи:

- 1) доходи від страхових операцій;
- 2) доходи від інвестиційної діяльності;
- 3) інші доходи, до яких слід віднести доходи, отримані від діяльності, що прямо не пов'язана зі страховими операціями.

На Україні методичними основами обліку доходів є Положення (стандарти) бухгалтерського обліку П (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П (С) БО 15 «Дохід».

Доходи від страхових операцій - основне джерело поповнення дохідної бази страховика, а також основна умова організації страхового бізнесу. Головним джерелом цих доходів є внески страхувальників, або страхові премії з договорів прямого страхування.

Із частки страхових внесків, отриманих по договорах страхування й перестрахування, формуються страхові резерви, призначені для майбутніх виплат по договорах. Частина страхових резервів, не використана для виконання зобов'язань по договорах страхування, враховується в доході страховика. Детальний склад доходів страхових компаній представлено на рис. 1.1.

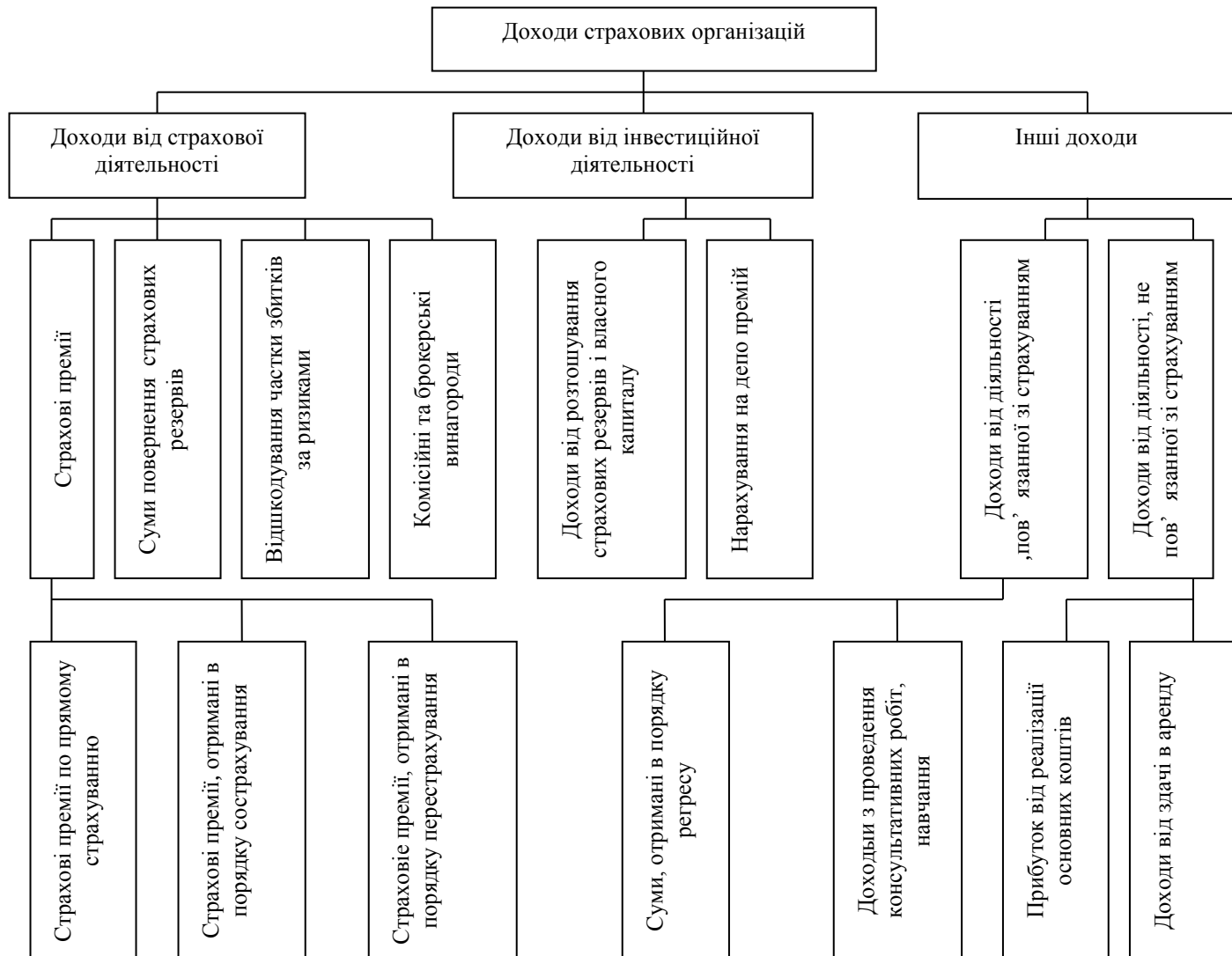

Рис 1.1. Доходи страхових компаній [46, с.728]

Дохід від реалізації послуг за видами страхування, відмінними від страхування життя, а саме під ним розуміють отримані страхові премії, обчислюється в такий спосіб:

$$ДР = СП - НП + РНПН - РНПК - ЧПРН + ЧПРК, \quad (1.1)$$

де СП - страхові премії (внески) по договорах, відмінних від страхування життя, у тому числі від філій і від перестраховальників;

НП - частини страхових премій, що належать перестраховальникам;

РНпн - резерви неоподаткованих премій і залишки страхових платежів по державному обов'язковому страхуванню на початок звітного року;

РНпк - резерви неоподаткованих премій і залишки страхових платежів по державному обов'язковому страхуванню на кінець звітного року;

ЧпРН - частка перестраховальників у резервах неоподаткованих премій на початок звітного року;

ЧпРК - частина перестраховальників у резервах неоподаткованих премій на кінець звітного року [18, с. 194].

При цьому величину страхових премій можна обчислити по формулі:

$$СП = СС * СТ, \quad (1.2)$$

де СП – страхова премія;

СС - страхова сума застрахованих об'єктів;

СТ – страховий тариф [18, с. 195].

Згідно із Законом України «Про страхування» величина резервів неоподаткованих премій на будь-яку звітну дату обчислюється в наступному порядку:

- сума страхових премій за перші три місяці розрахункового періоду множаться на $\frac{1}{4}$;

- сума страхових премій за наступні три місяці розрахункового періоду множаться на $\frac{1}{2}$;

- сума страхових премій за останні три місяці розрахункового періоду множаться на $\frac{3}{4}$.

У такий спосіб:

$$\text{РНП} = 1/4\text{П1} + 1/2\text{П2} + 3/4\text{П3}, \quad (1.3)$$

де П1 - сума премій, які зробили в першому кварталі із трьох,

П2 - сума премій, які зробили в другому кварталі із трьох,

П3 - сума премій, які зробили в третьому кварталі із трьох [45, с.189].

Отримана сума покаже на звітну дату величину резерву неoderжаної премії, необхідного для визначення величини отриманих премій. Ця отримана премія лежить в основі розрахунків прибутку від страхової діяльності.

Обсяг потраплянь платежів у страхову компанію залежить від складу й структури страхового портфеля, цінової (тарифної) політики, маркетингової стратегії й деяких інших факторів, дія яких взаємозалежна й взаємообумовлена. Збір страхових премій страховиком визначається й об'єктивними факторами: кон'юнктурою ринку, темпами інфляції, законодавчою й нормативною базою, системою оподатковування, ступенем монополізації страхового ринку, динамікою позичкового відсотка, рівнем розвитку державного соціального захисту і тому подібне. Дія цих факторів збільшує або зменшує потік страхових платежів у страхову компанію.

Дохід від реалізації послуг зі страхування життя розраховується в такий спосіб:

$$\text{ДЖ} = \text{СП} - \text{НП} + \text{СПР} - \text{ВР}, \quad (1.4)$$

де ДЖ - дохід від реалізації послуг зі страхування життя;

СП - страхові премії з договорів страхування життя;

НП - частини страхових премій, що належать перестраховальникам;
 СПР - суми, які вертаються з резервів по страхуванню життя;
 ВР - відрахування в резерви по страхуванню життя [18, с. 195].

При страхуванні життя, основна частина платежів формується протягом досить тривалого періоду часу, і ця накопичена сума виплачується після закінчення дії договору. Таким чином, запасні фонди по страхуванню називають резервами платежів або резервами внесків. При цьому основними джерелами формування цих резервів є накопичувальний елемент нетто-ставки, а також відсоток інвестиційного прибутку, отриманий за рахунок використання коштів резервів.

Інвестиційна діяльність страхових компаній заснована на використанні внесків страхувальників як джерела капіталовкладень. Перебуваючи в розпорядженні страховика протягом певного строку, страхові премії інвестуються в дохідні активи й приносять страховій організації інвестиційний дохід.

Дохід від інвестицій складається з відсотку по банківських вкладах, дивідендів по акціях, доходів по цінних паперах, від нерухомості і таке інше. Інвестиційний дохід є важливим джерелом доходів для страхових фірм. За рахунок цього джерела страховик гарантує бонуси своїм клієнтам.

Доходи від іншої діяльності підрозділяються на три основні групи:

1) операційні доходи, що не є результатом основної діяльності, але пов'язані з веденням фінансово-господарчої діяльності:

- винагороди від страховиків по договорах співстрахування;
- винагороди за надання послуг страхового агента, аварійного комісара;
- суми, отримані в порядку регресу;
- надходження, пов'язані з наданням в оренду активів;
- надходження від продажу основних коштів, матеріальних цінностей і інших активів;
- відсотки, отримані за надання в користування коштів організації.

2) позареалізаційні доходи, тобто доходи від операцій, безпосередньо не пов'язані зі страховим проведенням:

- штрафи, пені, неустойки за порушення умов договорів, по яких отримані рішення суду про їхнє стягнення;
- надходження у відшкодування збитків, заподіяних страховій організації;
- прибуток минулих років, виявлений у звітному році;
- суми кредиторської й дебіторської заборгованості, по яких минув строк позовної давнини;
- курсові різниці, що виникають у встановленому порядку при переоцінці майна й зобов'язань;
- активи, отримані безоплатно;
- інші позареалізаційні доходи.

3) надзвичайні доходи, тобто надходження, що виникають як наслідок надзвичайних обставин господарської діяльності:

- страхові відшкодування й покриття збитків від стихійних лих, пожеж, аварій, інших надзвичайних подій, отримані страховою компанією з інших джерел;
- вартість матеріальних цінностей, що залишаються від списання непридатних до відновлення й подальшого використання активів [45,с. 191].

Страхова компанія може представляти інтереси клієнта й відповідно має права на регресний позов до винуватця страхової події. Надходження сум у порядку регресу звичайно відбувається після виконання зобов'язань страховиком, тим самим компенсуються видатки страхової компанії по виплаті страхового відшкодування.

У ході своєї діяльності страховик несе визначені видатки, тобто надання страхового захисту супроводжується певними витратами.

Видатками страхової компанії називаються видатки, обумовлені проведенням статутної діяльності й відображені в певному порядку в бухгалтерській звітності [12,с.217].

До основних витрат страховиків відносяться:

- 1) страхові виплати по договорах страхування, перестрахування й співстрахування;
- 2) відрахування в страхові резерви, у тому числі резерв попереджувальних заходів, і фонд пожежної безпеки;
- 3) страхові внески, передані в перестрахування;
- 4) відшкодування частки страхових виплат по договорах, прийнятих у перестрахування;
- 5) комісійні винагороди й тантьєми, сплачені по операціях перестрахування;
- 6) видатки на оренду основних фондів, включаючи їх окремі частини, використовувані для здійснення страхової діяльності;
- 7) видатки на ведення справи;
- 8) інші витрати, зв'язані зі страховою діяльністю.

Наочно структура видатків для здійснення страхової діяльності представлено на рис 1.2.

Рис 1.2. Структура видатків страхової компанії [31,с.219]

Основною статтею видатків по виконанню договору страхування є виплата страхового відшкодування (забезпечення) або фінансування збитку. У цю групу включаються витрати по врегулюванню збитку (оплата послуг рятівників, експертів).

Видатки від страхової діяльності (РСД) можна обчислити по наступній формулі:

$$\text{РСД} = \text{РСС} + \text{ОЦФ} + \text{ССВ} + \text{ОТР}, \quad (1.5)$$

де РСС - видатки страховика на страхові операції, які ставляться до собівартості;

ОЦФ - відрахування в централізовані страхові резервні фонди;

ССВ - суми страхових виплат і страхових відшкодувань, оплачені страховиком;

ОТР - відрахування в технічні резерви, інших ніж резерв незароблених премій [18,с. 203].

До складу видатків на ведення справи страховиків входять як загальні витрати, характерні для всіх галузей господарства, так і специфічні, обумовлені особливостями страхової діяльності. Видатки на ведення справи, необхідні для здійснення страхових операцій: комісійні брокерські винагороди; оплата послуг експертів, сюрвейєрів, медичних установ, оплата послуг по наданню статистичних даних.

Видатки на обслуговування процесу страхування й перестрахування діляться на аквізиційні, інкасаційні й ліквідаційні.

Аквізиційні видатки - це видатки, пов'язані із залученням нових страхувальників, оформленням нових договорів страхування.

Інкасаційні видатки - це видатки, пов'язані з обслуговуванням готівкового обігу страхових премій: на виплату заробітної плати працівників компанії; видатки на виготовлення бланків квитанцій і відомостей по прийманню страхових премій; на оплату банківських послуг, пов'язаних з інкасацією страхових премій.

Ліквідаційні видатки - це видатки, пов'язані з урегулюванням збитків. Це оплата послуг фахівців з виявлення причин і визначення розміру збитків, заподіяних об'єктам страхування; видатки, пов'язані з нагромадженням відповідної інформації; оплата банківських послуг, пов'язаних зі здійсненням виплат страхового відшкодування, видатки на виїзд аварійного комісара й експертів на місце страхової події й назад; судові видатки; поштово-телеграфні видатки по даному страховому випадкові та інше [5,с.117].

У момент формування ціни (тарифу) на той або інший вид страхування закладається розрахункова або планована величина собівартості. При калькуляції тарифу передбачається покриття поточних збитків і майбутніх видатків (виплати страхового відшкодування й створення резервів), формування резервів фінансування попереджувальних заходів, а також фінансування діяльності підприємства (ведення справи). Усі перераховані статті представлені відповідними елементами в структурі страхового тарифу (нетто-премія).

В Україні поняття видатків розкрито в Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку (П (С) БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і П (С) БО 16 «Витрати».

Для страхової компанії, як і для будь-якої іншої підприємницької структури, існує необхідність мати прибуток зі своєї діяльності.

Страховик має прибуток від здійснення страхових операцій, надання інших послуг, на страховому ринку й від інвестування на фінансовому ринку й ринку нерухомості. Термін «прибуток» у страхуванні застосовується умовно, тому що страхові організації не створюють національного доходу, а лише беруть участь у його перерозподілі.

Фінансовий результат страхової організації - це річний підсумок діяльності страховика за період, який складається з підсумків по страхових, інвестиційним і фінансовим операціям [5,с.123].

Під прибутком страхових операцій розуміється такий позитивний фінансовий результат, при якому досягається перевищення доходів над видатками по забезпеченню страхового захисту [12,с.224].

Основним джерелом формування прибутку від страхових операцій є «прибуток у тарифах», який при калькуляції навантаження закладається в тарифну ставку як самостійний елемент ціни на страхову послугу. Частка прибутку в тарифі може бути виражена у відсотках або встановлена у твердій сумі. Фактичний прибуток від страхових операцій під впливом об'єктивних причин може формуватися за рахунок будь-якого елемента тарифу, включаючи нетто-ставку.

Кінцевий фінансовий результат діяльності страховиків складається з доходів від проведення страхових і перестраховальних операцій, а також надходжень від нестрахових операцій, що не заборонені чинним законодавством, зменшенні на суму видатків по всіх названих операціях.

Фінансовий результат страхової організації визначається в послідовності, представленої у вигляді рисунку (див. рис. 1.3).

Прибуток страховика складається із прибутку від страхової діяльності, прибутку від інвестиційної діяльності й фінансової діяльності, прибутку від іншої звичайної операційної діяльності й надзвичайних операцій. Найбільш складним є розрахунок прибутку від страхової діяльності.

Прибуток від страхової діяльності можна обчислити в такий спосіб:

$$\text{ПСД} = (\text{ПП} + \text{КП} + \text{ВП} + \text{ВЦР} + \text{ВТР}) - (\text{ПС} + \text{ОЦР} + \text{ОТР} + \text{РВД}), \quad (1.6)$$

де ПСД - прибуток від страхової діяльності; ПП - отримані страхові премії з договорів страхування й перестраховування; КП - комісійні винагороди по перестраховуванню; ВП - частини страхових платежів, оплачені перестраховувальниками; ВЦР - повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів;

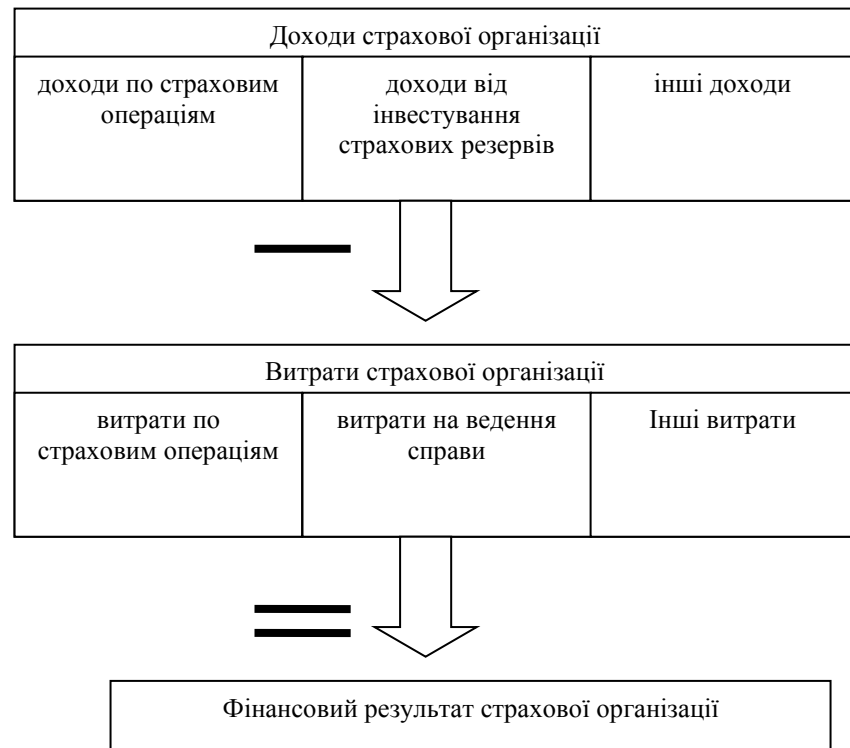

Рис. 1.3. Визначення фінансового результату страхової компанії [13,с.109]

ВТР - повернуті суми з технічних резервів, інших, ніж неoderжаних премій;

ПС - платежі страхових сум і страхових відшкодувань;

ОЦР - відрахування в централізовані страхові резервні фонди;

ОТР - відрахування в технічні резерви, інші, ніж неoderжаних премій;

РВД - видатки на ведення справи (адміністративні видатки, видатки на збут, інші операційні видатки) [31,с.227].

Сума в перших дужках виражає передбачені законодавством доходи від страхової діяльності, сума в других дужках - видатки страховика на ведення страхових операцій.

Показник рівня прибутковості, який визначається як відношення річної суми прибутку до річної суми платежів по якому-небудь виду страхування або страховим операціям у цілому, називається рентабельністю страхових операцій.

Рентабельність страхової компанії - відношення річної суми прибутку до річної суми платежів [4,с.53].

Розраховується як у цілому по страховій організації, так і по окремих видах страхування. Загальний показник рентабельності визначається як відношення прибутку від страхової діяльності до суми видатків і відрахувань по ній. Розрахунки рентабельності по кожному виді страхування (або страховому ризику) можна здійснити шляхом порівнювання прибутку, який був отримано від відповідного виду страхування (страхового ризику) і страхової суми або суми страхових платежів по цьому ж виду страхування.

Фінансовий результат від операційної діяльності визначається в такий спосіб:

$$\Phi P_{op} = BP(B) - (AP + CP) + (DOD - DOP), \quad (1.7)$$

де ΦP_{op} - фінансовий результат від операційної діяльності;

$BP(B)$ - валовий прибуток (збиток);

AP - адміністративні видатки;

CP - видатки на збут;

DOD - інші операційні доходи;

DOP - інші операційні видатки [18,с. 200].

Фінансовий результат від звичайної діяльності включає результати страхової й інвестиційної діяльності, інших нестрахових операцій:

$$\Phi P_{ob} = \Phi P_{op} + (DK - PK) + (DFD - DFP) + (DD - DP) - NP_{ob}, \quad (1.8)$$

де ΦP_{ob} - фінансовий результат від звичайної діяльності

DK - дохід від участі в капіталі;

PK - видатки від участі в капіталі;

DFD - інші фінансові доходи;

DFP - інші фінансові видатки;

ДД - інші доходи;

ДР - інші видатки;

Нпоб - податок на прибуток від звичайної діяльності [18,с. 200].

Чистий прибуток (збиток) страховика обчислюється з обліком можливих надзвичайних доходів і видатків:

$$\text{НП (В)} = \text{ФРоб} + (-\text{Д--Р}) - \text{НПчр} , \quad (1.9)$$

де ЧД - надзвичайні доходи;

ЧР - надзвичайні видатки;

Нпчр - податок на прибуток від надзвичайної діяльності [18,с. 201].

Дохід страховика по страхових операціях і від інвестиційної діяльності підлягає оподатковуванню. Розрахунки доходу проводяться за допомогою балансу прибутків і видатків і допоміжних розрахунків. Таким чином, дохід обкладається податком по ставці 18%.

Показники, що характеризують фінансові результати діяльності страхової організації - це вихідна інформація для менеджменту. Вони дозволяють виявити малоефективні й збиткові види страхування, і визначити напрямки підвищення їх ефективності.

1.2. Необхідність, цілі, завдання аналізу й управління прибутком страхової організації

Ефективність управління в страховому бізнесі все більшою мірою залежить від якості й вірогідності фінансового аналізу, методів оцінки й обробки інформації, технології вибору управлінських рішень.

Висока роль прибутку в розвитку страхової компанії й забезпеченні інтересів її власників і персоналу визначає необхідність ефективного аналізу й безперервного управління прибутком.

Необхідність фінансового аналізу страхової організації міститься в специфіці страхової діяльності. Страхування як самостійна економічна категорія являє собою відносини по захисту інтересів громадян, підприємств, держави при настанні певних подій (страхових випадків) за рахунок коштів осіб, зацікавлених у цьому. Слово «інтерес» буквально означає вигоду, звідси виникає потреба у фінансовому аналізі страхових компаній.

Фінансовий аналіз страхових компаній - сукупність аналітичних процедур, призначених для оцінки надійності страховика, а також прийняття управлінських рішень в оптимізації його діяльності або співробітництва з ним. Надійність страховика, насамперед, має на увазі фінансову стабільність страхової компанії [3,с.37].

Фінансовий результат (прибуток або збиток) є підсумком усієї фінансово-господарчої діяльності страхової організації, що показує успіх або невдачу бізнесу.

У завдання аналізу фінансових результатів діяльності страхової компанії входить проведення оцінки доходів і видатків, виявлення факторів і визначення їх впливу на кінцевий фінансовий результат і визначення резервів збільшення доходів від основної (страховий) і інвестиційної діяльності.

Метою фінансового аналізу прибутку страховика є дослідження процесу формування прибутку страхової організації на основі комплексного розгляду правових, організаційних і фінансових аспектів страхової діяльності, а також розробка рекомендацій і пропозицій по максимізації прибутку страхової компанії.

Таким чином, для того щоб здійснити дану мету необхідно розв'язати деякі завдання. Основними з них є:

- 1) розкрити процес формування доходів і видатків страховика й розглянути їхню структуру;
- 2) проаналізувати формування балансового прибутку страхової організації;

3) виявити й систематизувати фактори, які визначають прибуток страхової компанії;

4) проаналізувати рівень платоспроможності й фінансової стабільності страховика;

5) розробити методологічні підходи до комплексного аналізу прибутку страхової організації.

Ефективність управління в страховому бізнесі все більшою мірою залежить від якості й вірогідності фінансового аналізу, методів оцінки й обробки інформації, технології вибору управлінських рішень.

Управління прибутком є процесом вироблення й прийняття управлінських рішень по всіх основних аспектах його формування, розподілу, використання й планування в процесі здійснення діяльності страхової компанії [7,с.231].

Об'єктом управління прибутком є система фінансово-економічних відносин, що виникають у процесі руху грошових коштів, у результаті якого формуються доходи й видатки страховика, а також фінансові інструменти в страховому бізнесі.

Предметом управління є прибуток страховика, який формується на різних рівнях і носить взаємообумовлений характер (наприклад, на рівні світового, національного, регіонального страхових ринків, на рівні страхової організації й усередині неї).

Механізм управління фінансовими результатами створюється й цілеспрямовано змінюється людьми, які здійснюють регламентацію всієї сукупності функцій, форм, методів.

Ядром усього механізму управління фінансовими результатами, а зокрема прибутком страховика є мета.

Головною метою управління прибутком страхової компанії є пошук шляхів досягнення максимально можливого в рамках соціального аспекту діяльності розміру прибутку. Говорячи про соціальний аспект, мається на увазі, що комерційна організація, що здійснює страхову діяльність, не має

права максимізувати свій прибуток на шкоду інтересам страхувальників, застрахованих, бенефіціарів, держави й суспільства.

Таким чином, завданнями управління прибутком страхової компанії є:

1) максимізація розміру прибутку, що формується. Це завдання реалізується шляхом оптимізації складу ресурсів страхової компанії й забезпечення їх ефективного використання.

2) досягнення оптимальної пропорційності між рівнем формованого прибутку й припустимим рівнем ризику. Виходячи із заданого рівня ризику, у процесі управління повинен бути, максимізований відповідний йому рівень прибутку.

3) забезпечення високої якості прибутку, що формується. У рамках страхової діяльності основна увага повинна бути приділена забезпеченню зростання прибутку за рахунок збільшення обсягу страхових премій і розширення спектра надаваних страхових послуг.

4) виявлення резервів росту суми прибутку, зниження збитковості страхових випадків і підвищення рентабельності діяльності страхової організації.

5) виплата необхідного рівня доходу на інвестований капітал страховика. Інвестиційний прибуток заснований на використанні внесків страхувальників як джерела капіталовкладень. Тим самим його використання дозволяє при необхідності відшкодовувати підвищений ризик, пов'язаний зі специфікою діяльності страхової компанії, а також інфляційні втрати.

6) забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку страховика в майбутньому періоді. У зв'язку зі специфікою страхової діяльності, компанія повинна завжди мати у своєму розпорядженні достатній обсяг коштів для подальшого свого розвитку й виконання повною мірою зобов'язань перед страхувальниками.

7) постійне зростання ринкової вартості страхової компанії. Це завдання покликано забезпечувати максимізацію добробуту власників у

перспективному періоді. Темп зростання ринкової вартості в значній мірі визначається рівнем капіталізації прибутку, отриманого підприємством у звітному періоді.

8) досягнення ефективності програм участі персоналу в прибутку. Програми участі персоналу в прибутку, покликані гармонізувати інтереси власників страхової компанії і його найманих робітників, повинні з однієї сторони ефективно стимулювати трудовий внесок цих працівників у формування прибутку, а з іншого сторони - забезпечувати досить прийнятний рівень їх соціальної зашиті, яку держава в сучасних умовах повністю забезпечити не в змозі [10,с.31].

Усі розглянуті завдання управління прибутком найтіснішим образом взаємозалежні.

1.3. Методи аналізу прибутку страхової компанії

У процесі аналізу необхідно вивчити склад прибутку від страхової діяльності, її структуру, динаміку й виконання плану за звітний рік.

У практиці управління прибутком страховика розрізняють методи проведення аналізу: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; трендовий аналіз; порівняльний аналіз; аналіз ризиків; аналіз коефіцієнтів; факторний аналіз [48,с.37].

Горизонтальний аналіз (тимчасовий). Здійснюється для порівняння кожної позиції звітності за поточний період з попереднім періодом. У практиці управління прибутком найбільше поширення одержали наступні види горизонтального (трендового) аналізу:

- порівняння показників формування прибутку, зі значеннями попереднього періоду (наприклад, з показниками попереднього місяця, кварталу, року).
- порівняння показників формування, розподілу й використання прибутку звітного періоду з показниками аналогічного періоду минулого року.

Вертикальний аналіз (структурний). Полягає у визначенні структури підсумкових фінансових показників, з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому. У процесі застосування цієї системи аналізу розраховуються питомі ваги окремих структурних складових агрегованого показника прибутку. У практиці управління прибутком страхової компанії найбільше поширення одержали наступні види вертикального (структурного) аналізу:

- структурний аналіз прибутків (доходів, витрат), сформованих по окремих сферах діяльності. У процесі здійснення цього аналізу розраховуються питомі ваги або співвідношення сум прибутку (доходів, витрат) по страховій і інших сферах діяльності;

- структурний аналіз прибутків (доходів, витрат) за окремими видами страхових послуг;

- структурний аналіз розподілу або використання отриманого прибутку. Таке структурне розкладання здійснюється в розрізі напрямків розподілу прибутку, а по кожному з напрямків розподілу в розрізі форм конкретного його використання.

Трендовий аналіз - порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначенні тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеного від випадкового впливу. За допомогою тренда формуються можливі значення показників у майбутньому, а, отже, ведеться перспективний прогнозний аналіз.

Порівняльний аналіз (просторовий). Полягає у внутрішньогосподарському порівнянні окремих показників компанії, дочірніх фірм, підрозділів і міжгосподарському порівнянні показників даної компанії з показниками конкурентів, із середньогалузевими й середніми економічними даними. У процесі використання цієї системи аналізу розраховуються розміри абсолютних і відносних відхилень порівнюваних показників. У практиці управління прибутком страховика найбільше поширення одержали наступні види порівняльного її аналізу:

- порівняльний аналіз показників рівня прибутків (доходів, витрат) даної страхової компанії й середньогалузевих. Такий аналіз проводиться страховиком з метою оцінки своєї конкурентної позиції за рівнем господарювання й виявлення резервів подальшого підвищення ефективності страхової діяльності. Відповідно об'єктом такого аналізу є показники лише прибутку від страхової діяльності.

- порівняльний аналіз показників прибутків (доходів, витрат) даної страхової компанії й страхових компаній - конкурентів. Метою здійснення такого аналізу є визначення конкурентної позиції страховика в рамках конкретного регіонального ринку й розробка заходів щодо її підвищення.

- порівняльний аналіз звітних і планових (нормативних) показників прибутків (доходів, витрат). У процесі цього аналізу виявляється ступінь відхилення звітних показників від планових (нормативних) і визначаються причини цих відхилень. Такий аналіз використовується для контролю процесу поточного формування й використання прибутку й внесення, необхідних корективів у напрямки діяльності страхової організації [3, с. 194].

Аналіз рівня ризиків невіддільний від аналізу рівня прибутків по операціях усіх сфер діяльності страховика - страховий, інвестиційної й фінансової. Це пов'язане з тим, що, визначаючи рівень прибутку по діяльності (окремим її операціям) слід завжди одночасно визначати й рівень супутнього їй ризику. У зв'язку із цим система аналізу рівня ризиків повинна мати широке використання в процесі управління прибутком страхової компанії.

Під ризиком у даному контексті розуміється ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат (зниження суми прибутку або доходів, втрати вкладеного капіталу й таке інше) у ситуації невизначеності умов здійснення діяльності страхової організації.

Аналіз коефіцієнтів базується на розрахунках співвідношення різних абсолютних показників між собою. У процесі використання цієї системи аналізу визначаються різні відносні показники, що характеризують окремі аспекти формування, розподілу й використання прибутку страхової компанії.

У практиці управління прибутком найбільше поширення одержали наступні системи аналітичних коефіцієнтів:

- коефіцієнти рентабельності;
- коефіцієнти ефективності розподілу прибутку;
- інші групи фінансових коефіцієнтів: коефіцієнти платоспроможності й фінансової стабільності страховика.

Факторний аналіз. Аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних методів дослідження. Причому факторний аналіз може бути прямим (властиво аналіз), тобто укладається в роздробленні результативного показника на складові частини; і зворотним (синтез), коли окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник.

Таким чином, використання цих методів аналізу в процесі формування й розподілу прибутку страхових компаній, дозволить підвищити ефективність їх діяльності, у результаті більш детального вивчення джерел його формування, динаміки його росту й оцінити ефективність напрямків його використання.

Прибуток страхової організації виступає одним з основних об'єктів фінансового аналізу й планування.

Інформаційна система аналізу прибутку містить у собі сукупність вхідної інформації, результати її проміжної обробки, вихідні дані й кінцеві результати аналізу, що надходять у систему управління, тобто є сукупністю даних, що характеризують результати діяльності страхової організації. Рационально організований і відповідним чином регульований інформаційний потік служить надійною базою для побудови моделей відповідно до завдань аналізу. Формування системи інформаційного забезпечення аналізу прибутку - це процес цілеспрямованого добору відповідних інформативних показників для прогнозування й прийняття управлінських рішень.

Використання показників, формованих із зовнішніх і внутрішніх джерел, дозволяє створити в кожній страховій компанії цілеспрямовану

систему інформаційного забезпечення, орієнтовану на прийняття не тільки стратегічних рішень, але й на ефективне поточне й оперативне управління формуванням і використанням прибутку.

Детально розглянути аналіз прибутку страхової організації можна на прикладі структурно-логічної схеми аналізу прибутку страховика, який представлено на рис 1.3.

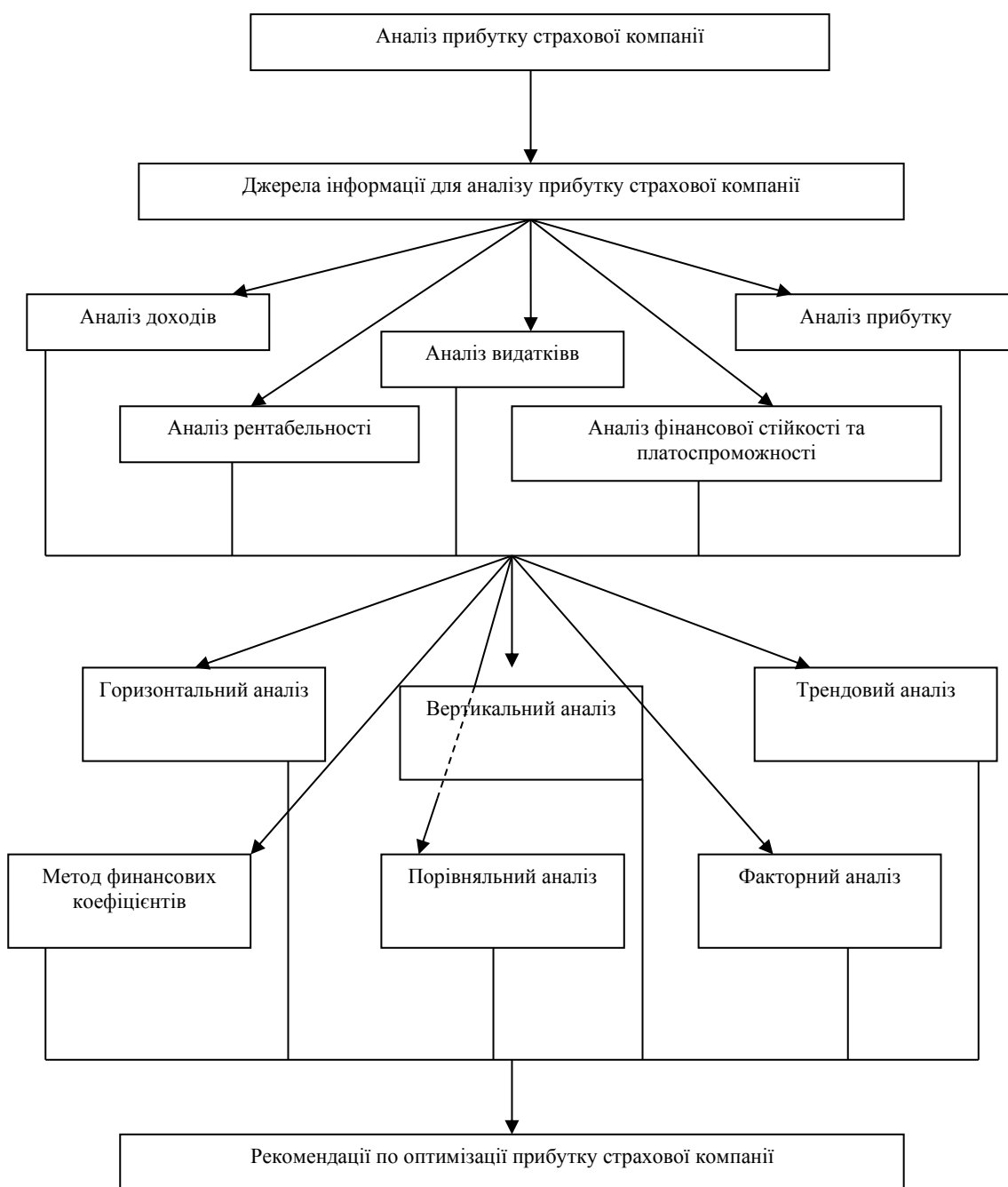

Рис 1.3. Структурно-логічна схема аналізу прибутку страхової компанії

Структурно-логічна схема відображає логічні зв'язки окремих елементів системи, визначає послідовність їх розташування в просторово-тимчасовій структурі [44,с.183].

На рис 1.3 представлена структурно-логічна схема аналізу прибутку страхової компанії.

У представленій структурно-логічній схемі розглядаються різні методи фінансового аналізу діяльності різних організацій.

Основу інформаційної бази фінансового аналізу прибутку страхових компаній становить бухгалтерська звітність.

Фінансова (бухгалтерська) звітність - це система показників, які відображають майнове й фінансове становище підприємства або організації на певну дату, а також фінансові результати діяльності за звітний період [2,с.822].

Тому що фінансова звітність повинна задовольняти інформаційні запити й внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації, то вона є об'єктом державного регулювання, і до її складу й порядку надання пред'являються певні вимоги.

Інформаційною базою для аналізу діяльності страхової компанії є наступні фінансові документи:

1) річна й щомісячна бухгалтерська звітність, до якої відносяться наступні форми:

- а) бухгалтерський баланс страхової організації - ф. № 1 - страховик;
- б) звіт про фінансові результати страхової організації - ф. № 2 - страховик;
- в) пояснення до бухгалтерського балансу й звіту про фінансові результати:
 - звіт про рух капіталу страхової організації - ф. № 3 - страховик;
 - звіт про рух грошових коштів страхової організації - ф. № 4 - страховик;
 - додаток до бухгалтерського балансу страхової організації - ф. № 5 - страховик;
- пояснювальна аналітична записка;

г) аудиторський висновок, виданий за результатами обов'язкової по законодавству України аудиторської перевірки страхової організації.

2) форми статистичної звітності, що представляються в порядку нагляду в Міністерство фінансів України:

а) звіт про платоспроможність страхової організації - ф. № 6 - страховик;

б) звіт про розміщення страхових резервів - ф. № 7 - страховик;

в) звіт про розміщення страхових резервів медичному страхуванню - ф. № 7а - страховик (тільки для страхових медичних організацій, що здійснюють обов'язкове й добровільне медичне страхування);

г) звіт про страхові резерви по інших видах страхування - ф. № 8 - страховик;

д) звіт про використання коштів резерву попереджувальних заходів - ф. № 9 - страховик;

е) звіт про операції перестрахування - ф. № 10 - страховик. Страхові організації становлять статистичну звітність на підставі підсумкових показників статистичного й бухгалтерського обліку.

3) інші форми звітності страхових компаній:

а) форма № 12 - інформація про дочірні й залежні суспільства страхової компанії;

б) форма № 14 - звіт про склад активів, прийнятих для покриття власних коштів страхової організації.

Головним джерелом вихідної інформації для визначення фінансового становища є бухгалтерський баланс страхової організації (форма №1) і звіт про прибутки й збитки страхової організації (форма №2).

Фінансовий аналіз має у своєму розпорядженні різні джерела інформації, що дозволяють не тільки оцінити внутрішні показники роботи підприємства, але й співвіднести їх з його положенням у зовнішньому середовищі. Такі джерела можна розділити на наступні групи:

1) зовнішні джерела інформації. До цієї групи можна віднести офіційні статистичні довідники, нормативні документи, публікації в періодичних

виданнях, електронні бази даних, рейтинги інформаційних агентств. Насамперед, із цих джерел аналітик може підібрати необхідну інформацію для порівняння показників окремої страхової організації з показниками макроекономічного розвитку країни й галузевого розвитку.

2) внутрішні джерела інформації. Ця інформація підлягає розкриттю для зовнішніх користувачів. До цієї групи відноситься, насамперед, бухгалтерська звітність, на основі якої формуються показники фінансового обліку [19,с.27].

Основною формою бухгалтерської звітності страхової організації, використовуваної для аналізу фінансових результатів, є звіт про прибутки й збитки страховика (форма №2). Він характеризує фінансові результати діяльності страхової організації за звітний період. Його аналіз дозволяє судити про здатність компанії розпоряджатися своїми ресурсами для створення багатства, тобто про надходження коштів і їх витраті. Він є найважливішим джерелом для аналізу показників рентабельності, а також для визначення величини чистого прибутку страхової організації.

Іншим не менш важливим джерелом інформації про фінансовий стан страхової компанії є баланс страховика (форма №1), який містить відомості про розміри прибутку, про співвідношення його з розмірами активів, зобов'язань і капіталу страхової організації, позначеної в балансі.

Баланс - це таблиця, у якій за станом на певну дату (на перше число кожного кварталу) відображається в грошовому вираженні склад і розміщення коштів майна, і джерела їх створення, тобто майнове й фінансове становище страхової організації [2,с.824].

Для аналізу прибутку й рентабельності становлять особливий інтерес дані про наявність і рух окремих видів нематеріальних активів, основних коштів і фінансових вкладень, про зміни в капіталі, кількості акцій і прибуток, що доводиться на одну акцію, складі позареалізаційних доходів і видатків і таке інше. При аналізі прибутку страховика, насамперед, необхідно скласти чітке уявлення про принципи формування його доходів і витрат.

Інформація, відображена у формі №1 і формі №2, відкрита для всіх зацікавлених осіб. Доступність цих даних обумовлена соціальним характером страхового захисту й дозволяє клієнтам отримати необхідні відомості про фінансовий стан страхової компанії. Деякими страховиками (особливо великими) в рекламних цілях використовується публікація основних показників фінансово-господарчої діяльності.

3) внутрішні джерела інформації, що не підлягають розкриттю. До цієї групи відносять дані управлінського обліку, показники використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів, а також норми й нормативи, розроблені на підприємстві. Також до цієї групи джерел можна віднести дані первинних документів і реєстрів поточного бухгалтерського обліку страхової компанії, на підставі яких формується звітність: виписки банків по рахунках коштів, розрахунки податків і курсових різниць і таке інше [19,с.28].

Розглядаючи інформаційну базу аналізу прибутку страховика, доцільно буде сказати про порядок формування прибутку в системі бухгалтерського обліку. Можна сказати, що формування прибутку за звітний період як фінансового результату діяльності підприємства - підсумок функціонування всіх систем бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

2.1. Економічна характеристика діяльності страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування»

Приватне акціонерне товариство страхова компанія «Аха-Страхування» було засновано декількома французькими регіональними компаніями в 1994 році.

Бренд «АХА» в Україні представлений командами двох великих страхових компаній – «АХА Україна» і «Аха-Страхування».

АХА входить у трійку найбільших страхових компаній у світі і є другою по величині в Європі. Головний офіс АХА перебуває в Парижі. Керівником СК АХА є Пилип Вотле [50].

Регіональна мережа компанії нараховує 39 представництв, а оскільки компанія спеціалізується на дистрибуції через банківські канали, придбати її поліси можна в будь-якому відділенні АТ «Укрсиббанка» (BNP Paribas). Це більш 700 відділень по всій території України. Також у всіх обласних центрах країни перебувають центри врегулювання збитків АХА в Україні.

АХА здійснює свою діяльність на чотирьох континентах у більш ніж 20 країнах миру. АХА надає найвищий рівень платоспроможності, що є головною якістю страховика.

Місце міжнародної страхової групи АХА в рейтингу Forbes:

по обсягах продажів - 2-е місце;

по активах - 3-е місце;

по ринковій вартості - 8-е місце.

На сьогоднішній день 83% клієнтів задоволені якістю обслуговування в АХА в Україні. При цьому компанії групи проводять подальшу роботу з удосконалювання своїх бізнес-процесів.

Акціонери «АХА Україна»: АХА (Франція) - 50,001% акцій; АКИБ «Укрсиббанк» (BNP Paribas Group) * - 49.997% акцій; ТОВ «Українська лізингова компанія» (BNP Paribas) - 0,001% акцій; ЗАТ «КУА Укрсиб Ессет Менеджмент» (BNP Paribas Group) - 0,001% акцій.

Акціонери «АХА Страхування»: АХА (Франція) - 50,24 % акцій; АКИБ «Укрсиббанк» (BNP Paribas Group) * - 49,62% акцій; Міноритарні акціонери - 0,12% [50].

ПАТ СК «Аха-Страхування» спеціалізується на автострахуванні (КАСКО), майновому страхуванні, страхуванні цивільно-правової відповідальності (ОСГПО), страхуванні, від нещасних випадків, медичному страхуванні й інших видах страхування. У цілому компанія має ліцензії на здійснення більш ніж 25 видів страхування.

Компанія здійснює страхування всіх видів, крім життя, і спеціалізуючись на класичному майновому страхуванні, комплексному обслуговуванні корпоративних клієнтів, банківському страхуванні, страхуванні автотранспорту й страхуванні від нещасних випадків.

ПАТ СК «Аха-Страхування» здійснює свою діяльність у різних частинах світу, при цьому основна діяльність сконцентрована в Європі, північній Америці й Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

ПАТ СК «Аха-Страхування» є членом «Ліги Страхових Організацій України», «Моторного Транспортного Страхового Бюро України» і інших професійних об'єднань.

Приватне акціонерне товариство страхова компанія «Аха-Страхування» здійснює страхування майна, яке належить фізичним особам на правах власності, а також станового, орендованого майна, майна в лізингу на випадок його втрати або ушкодження в результаті наступних ризиків:

- вогонь (пожежа, зриви, удар блискавки, падіння на застраховане майно пілотованих літальних об'єктів, їх частин або вантажу, який вони перевозять);

- стихійні явища (бура, вихор, ураган, шторм, гради, зливові дощі, тиск сніжної верстви, паводок, землетрус, гірські обвали й сходження лавин, інші стихійні явища);

- вплив рідини (вплив рідини водопровідних, каналізаційних і опалювальних систем, у результаті їх розриву або переповнення, у тому числі із сусідніх приміщень, які не належать страхувальникові);

- протиправні дії третіх осіб (крадіжка, пограбування, розбій, навмисне знищення або ушкодження майна, включаючи підпал).

Страхування КАСКО автотранспортних засобів. Обов'язкові види страхування на транспорті:

- обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСГПО) на території України;

- обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на території країн-членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена карта»

- обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті;

- добровільні види страхування на транспорті;

- добровільне страхування від нещасних випадків водія, пасажирів і кондукторів.

ПАТ СК «Аха-Страхування» пропонує такі види особистого страхування для фізичних осіб:

- добровільне страхування від нещасних випадків;

- добровільне страхування на випадок хвороби;

- добровільне медичне страхування;

- добровільне страхування медичних і інших видатків осіб, які виїжджають за кордон;

- добровільне медичне страхування під час поїздок по Україні.

ПАТ СК «Аха-Страхування» оформляє договори по добровільному медичному страхуванню. Медичне страхування одне з найбільш затребуваних

видів страхування останнім часом: у період економічної кризи вартість медичних препаратів невблаганно повзе нагору, а від усіляких хвороб ніхто не застрахований.

На суму медичної страховки істотно впливає вік. Після 40 років страховий поліс зростає в рази. Страхові полюси в медичному страхуванні діляться на три групи:

- стандартний поліс - один з найдешевших, включає видатки на невідкладну медичну допомогу;
- елітний поліс - страхова сума значно більше й відповідно сума страховки теж, включає не тільки екстрену допомогу, але й амбулаторне лікування;
- поліс класу VIP - найдорожчий, страхова сума може досягати 100 тисяч дол., містить у собі найширший спектр медичних послуг, у тому числі лікування тільки в частках.

Для проведення аналізу прибутку страхової організації, у першу чергу, необхідно провести аналіз структури й динаміки його доходів і видатків.

Склад доходів страхової фірми ПАТ СК «Аха-Страхування» можна аналізувати на підставі форми №2 «Звіт про прибутки й збитки страхової організації» за 2018 рік, 2019 рік і 2020 рік.

Розберемо більш докладно структуру доходів ПАТ СК «Аха-Страхування» у період 2018-2020 роки. Структура доходів представлена в таблиці додаток А1.

Проаналізувавши таблицю з додаток 1А, можна зробити висновок, що дохідна частина балансу ПАТ СК «Аха-Страхування» за розглянутий проміжок часу, не тільки збільшилася (приблизно в 2 рази), але й відбулися її структурні зміни.

Доходи ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2018 рік склали 620045 тис. грн., а за 2020 рік відповідно 1274149 тис. грн.

Однак у динаміці росту обсягу доходів протягом звітного періоду можна спостерігати тенденцію скорочення. Так в 2019 р. спостерігалось вже незначне

скорочення темпу зростання доходів ПАТ СК «Аха-Страхування» на 38,08% в порівнянні з 2018, темп приросту якого у звітному періоді склав 21,77%, в 2019 - 1,45%, а в 2020 році - 20,12%. Таке зменшення обсягу дохідної частини страховика було викликано кризовою ситуацією в Україні, у результаті якої впав платоспроможний попит населення, у першу чергу це пов'язане зі скороченням обсягів банківського кредитування, а також підвищився рівень недовіри з боку населення до діяльності страховиків України. Причиною падіння фінансових і інвестиційних доходів масовий відтік депозитів у цей період і зниження відсоткових ставок по них, а також нестійке соціально-політичне положення в країні.

Значимим джерелом доходу є отримані страхові премії (чистий дохід від реалізації продукції, код рядка 035 «Звіту про фінансові результати»). Так, за аналізований період обсяг страхових внесків виріс на 141,26%, що в абсолютному вираженні склало 438595 тис. грн. Такий ріст, обумовлений, насамперед, тим, що населення почало виявляти більшу цікавість до даної компанії, і як наслідок, почало укладати з даною організацією більша кількість договорів і полісів. Це у свою чергу, говорить про те, що страхова організація почала активно розбудовуватися на страховому ринку, придбала статус «надійної» компанії, оскільки значно збільшилася кількість клієнтів, які уклали договори з даною компанією. І як наслідок, її фінансове становище стало більш стійким і стабільним у розвитку. Це також обумовлене, підвищенням попиту населення на послуги даної страхової компанії, ростом рівня довіри.

З таблиці А1 видно, що ще одним з основних джерел доходів, як в 2016 - 2020 роках з'явилися інші доходи (було операційні й позареалізаційні доходи). Так в 2016 р. їхній обсяг склав 226132 тис. грн (або 36,47 %), в 2020 р. - 397942 тис. грн (або 31,23 %).

У цілому, за аналізований період доходи страхової компанії виросли на 654104 тис. грн або на 194,79%. Збільшення відбувалося нерівномірно, в 2017 р. у порівнянні з 2016 р. доходи збільшилися на 38,46%, а в 2018 р. у порівнянні

з 2017 р. виросли на 21,77%, в 2018 році в порівнянні 2019 роком усього лише на 1,45% і в 2020 році в порівнянні з 2019 роком знову темп росту збільшився до 20,13%. Яма в період 2018-2019 пояснюється великими виплатами по страхуванню фізичних осіб у зв'язку з політичною й економічною кризою 2019 року й ростом інших операційних витрат 716972 тис. грн. в 2019 році.

Позитивна динаміка в останні роки пояснюється переважно збільшенням інших доходів в 2020 році. Ріст величини зароблених страхових премій в 2017 році обумовлений розширенням клієнтської бази страховика, і підвищенням його рейтингу.

Наочно динаміка надходження страхових премій у компанію протягом 2016-2020 роки представлено на рис 2.1.

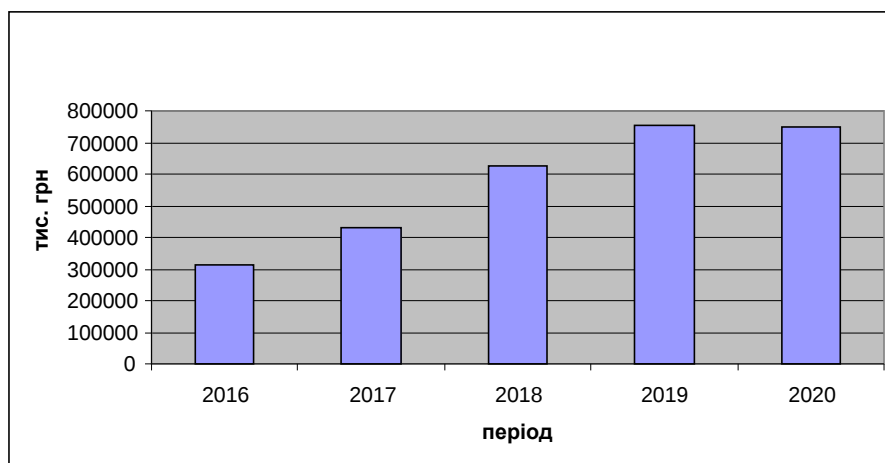

Рис. 2.1. Порівняння надходжень страхових премій ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2016-2020 роки.

Аналізуючи дану діаграму можна помітити, що протягом періоду з 2016 року по 2020 рік спостерігалася чітка тенденція росту страхових премій. З кожним роком обсяг, що зробили страхових внесків, починаючи з 2016 р. зростає, що, звичайно, є позитивною тенденцією. Різкий спад у збільшенні премій, що зробили, відбувся в 2019 році. Таке падіння може бути пов'язане з виникненням і розвитком кризової ситуації в Україні, підвищенням рівня недовіри з боку населення до діяльності страховиків і як наслідок, падінням

попиту страхувальників на послуги страхових компаній. Так, протягом періоду з кінця 2016 р. і до початку 2021 р. багато страхових компаній виявилися неплатоспроможними й кількість гравців на ринку страхування скоротилося до 400.

В 2016 році компанія на 170,68 % збільшила загальний обсяг надходжень інших доходів. Таке різке збільшення інших доходів страхової компанії викликане наступними причинами:

- за рахунок одержання активів безоплатно;
- за рахунок відсотків, отриманих за надання в користування коштів компанії;
- збільшенням доходів за рахунок росту надходжень, пов'язаних з наданням в оренду активів;
- за рахунок надходжень у відшкодування збитків, заподіяних даної страховий організації;
- за рахунок виявлення у звітному році прибутку минулих років.

Діяльність страховика за відповідний період часу найкраще ілюструє його страховий портфель. Розглянемо діяльність компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» на страховому ринку України за кілька останніх років.

Простежимо динаміку надходжень страхових премій ПАТ СК «Аха-Страхування» по видах страхування за 2018-2020 роки (див. табл. 2.1, табл. 2.2).

Таблиця 2.1

Обсяг і динаміка надходжень страхових премій ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Види страхування	2018	2019	2020	абс зм. 2018/ 2019	абс зм. 2019/ 2020	Темп приросту 2018/2019%	Темп приросту 2019/2020%
Каско	454002	505132	508836	51130	3704	11,26	0,73
Наземне страхування	100239	126184	117434	25945	-8750	25,88	-6,93
Валові страхові премії	728520	786919	782749	58399	-4170	8,016	-0,52
Добровільне	1843	3403	4736	1560	1333	84,64	39,17
Медичне страхування	23218	28399	32881	5181	4482	22,31	15,78
Морське страхування	128	143	48	15	-95	11,71	-66,43
Страхування вантажів та багажу	5860	6956	3977	1096	-2979	18,70	-42,826
Страхування на випадок хвороби	470	683	1042	213	359	45,31	52,56
Добровільне страхування майна	60588	56117	98158	-4471	42041	-7,37	74,916
Страхування медичних	5241	7359	9244	2118	1885	40,41	25,61
Страхування майна від вогню та стихійних лих	69391	46027	1134	-23364	-44893	-33,67	-97,53
Страхування від	294535	377081	380119	82546	3038	28,025	0,8
Каско	7540	6516	5259	-1024	-1257	-13,58	-19,29

Таблиця 2.2

Питома вага основних груп страхових продуктів у портфелі
ПАТ СК «Аха-Страховання» за 2018-2020 рр. (%)

Види страхування	2018	2019	2020
Каско	62,31	64, 19	65,00
Наземне страхування	13,75	16,035	15,002
Валові страхові премії	100	100	100
Добровільне страхування автомобільних засобів	0,25	0,43	0,6
Медичне страхування	3,18	3,6	4,2
Морське страхування	0,017	0,018	0,006
Страховання вантажів та багажу	0,8	0,88	0,5
Страховання на випадок хвороби	0,06	0,086	0,13
Добровільне страхування майна	8,31	7,13	12,54
Страховання медичних витрат	0,71	0,93	1,18
Страховання майна від вогню та стихійних лих	9,52	5,84	0,14
Страховання від нещасних випадків	1,03	0,82	0,67

Проаналізувавши дані табл. 2.1 і 2.2, можна сказати, що в цілому основним напрямком страхування є - КАСКО. По всіх інших видах страхової діяльності відбувається нестабільна динаміка страхових внесків.

У структурі страхових платежів найбільшу питому вагу займають внески по транспортному, майновому й обов'язковому страхуванню цивільно-правової відповідальності. За іншими видами страхування страхові платежі склали від 0,1% до 2%.

Загальний обсяг премій з КАСКО страхуванню становить за 2018 рік 454002 тис. грн (або 62%), за 2019 рік - 505132 тис. грн (або 64 %), і за 2020 рік відповідно - 508836 тис. грн. (або 65 %). Так, за 2019 р. обсяг страхових внесків по транспортному страхуванню в порівнянні з 2018 р. виріс на 11%, а в 2020 р. у порівнянні з 2019 р. - збільшився 0,7%. Така динаміка пояснюється переважно зменшенням обсягу страхових премій в 2019 році.

Другим по значимості після КАСКО є наземне страхування. Загальний обсяг премій з наземного страхування становить за 2018 рік 100239 тис. грн (або 13%), за 2019 рік - 126184 тис. грн. (або 16%), і за 2020 рік відповідно - 117434 тис. грн (або 15%). Таким чином, необхідно відзначити, що спостерігається спад зборів по цьому виду страхування. Таке скорочення пов'язане, насамперед, з тим, що поменшився попит населення на даний вид страхової послуги, що в остаточному підсумку привело до скорочення питомої ваги наземного страхування в портфелі компанії.

Також необхідно відзначити, що частина страхових внесків була передана в перестрахування й склала за аналізований період 28088 тис. грн (020 стор.).

Також досить значну питому вагу в страхових преміях займають внески по обов'язковому страхуванню майна. Загальний обсяг премій зі страхування майна становить за 2018 рік 60588 тис. грн (або 8,0 %), за 2019 рік - 56117 тис. грн (або 7 %), і за 2020 рік відповідно - 98158 тис. грн. (або 12 %). Можна відмітити, що майнове страхування в питомій вазі основних груп страхових продуктів у портфелі компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» займає досить вагоме місце, і має тенденцію росту. Це пояснюється підвищенням і розвитком попиту населення на цей вид страхової послуги. Найважливішу роль у виконанні зобов'язань перед страхувальниками відіграє інвестиційна політика компанії, яка базується на принципах зворотності, ліквідності й прибутковості вкладень. Найбільшу частку в активах ПАТ СК «Аха-Страхування» займають банківські вклади й депозитні сертифікати.

Інвестиційний портфель (депозити, залишки на розрахункових рахунках, облігації) страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування».

Станом на 31 грудня 2020, 2019 та 2018 років фінансові інвестиції Компанії представлені наступними борговими цінними паперами (див. табл. 2.3):

Таблиця 2.3

Фінансові інвестиції ПАТ СК «Аха-Страховання» за 2018-2020 рр.

	Станом на 31 грудня 2020 рік	Станом на 31 грудня 2019 рік	Станом на 31 грудня 2018 рік
Державні боргові цінні папери	205788	293 977	145 225
Корпоративні боргові цінні папери	214546	200 849	198 391
Усього	420334	494 826	3494616

Інші фінансові доходи за роки, що закінчилися на 31 грудня 2020, 2019 і 2018 років, склалися з таких елементів (див. табл. 2.4):

Таблиця 2.4

Інші фінансові доходи ПАТ СК «Аха-Страховання» за 2018-2020 рр.

	За рік, що закінчився 31 грудня 2020 р.	За рік, що закінчився 31 грудня 2019 р.	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.
Купонний дохід від державних та корпоративних боргових цінних паперів	38570 40025	40 261	23 588
Інвестиційний дохід від гарантійного внеску до фондів МТСБУ	7955 6400	870	1 101
Усього	46425	41 131	24 689

Таким чином, необхідно відзначити, що страхова компанія, використовуючи ці кошти, зможе забезпечити виконання значного обсягу страхових зобов'язань перед клієнтами за рахунок частини найбільш ліквідних активів (депозити, залишки на розрахункових рахунках), які мають реальну ринкову вартість і володіють високим ступенем ліквідності.

Увесь інвестиційний портфель ПАТ СК «Аха-Страховання» розміщений на депозитах і розрахункових рахунках банків, які входять у групу найбільших банків по класифікації Національного банку України, багато з яких належать міжнародним банківським групам з високим міжнародним кредитним

рейтингом. Завдяки цьому забезпечуються висока надійність і ліквідність інвестиційного портфеля даної страхової компанії.

Розміщення коштів на депозити банків здійснюється в основному на період від 90 до 270 днів. Середній строк до погашення портфеля банківських депозитів і векселів становить менш 100 днів.

Інвестиційний дохід служить для страховика джерелом приросту власного капіталу, який у надзвичайних обставинах може використовуватися для покриття страхових зобов'язань, будучи для страхової організації своєрідним фондом самострахування.

Таким чином, даній страховій компанії при виборі об'єкта інвестування необхідно враховувати взаємозалежність ризику й доходу, тобто дотримуватися принципу диверсифікованості вкладень. Так, частина коштів може бути спрямована в низькодоходні й малоризиковані інвестиції, а інша частина - у високоприбуткові, але з високим ступенем ризику. У результаті ризик буде розподілятися між різними видами вкладень, які забезпечать стійкість інвестиційного портфеля страховика.

Основним джерелом поповнення дохідної бази страховика, а також основною умовою організації страхового бізнесу є доходи від страхових операцій. Виходячи з даних звіту про прибутки й збитки страховика, була визначена величина доходів від страхових операцій за весь аналізований період.

Так, в 2020 році дохід від реалізації продукції, відмінний від страхування життя склав 754 136 тис грн. Дохід від реалізації послуг по видах страхування, відмінним від страхування життя в 2019 році, він склав 31 1241 тис. грн, і в 2018 році відповідно - 220 029,0 тис. грн.

Розберемо більш докладно структуру видатків ПАТ СК «Аха-Страхування». Аналіз був здійснений на підставі форми №2 «Звіт про прибутки й збитки страхової організації» (див. табл.2.5, табл.2.6).

Таблиця 2.5

Структура й динаміка видатків ПАТ СК «Аха-Страховання» за 2018-2020 рр.
(тис. грн).

витрати	2020	2019	2018	Абс. зм 2018/ 2019	Абс зм 2019/ 2020	Темп приросту % 2018/2019	Темп приросту% 2019/2020
матеріальний витрати	5764	4615	5471 8	-50103	1149	24,89	-91,56
витрати на оплату праці	1221 02	4471 5	3841 3	6302	77387	173,06	16,4
відрахування на соціальні заходи	3066 2	1448 9	1184 3	2646	16173	111,62	22,34
амортизація	6474	5031	4347	684	1443	28,68	15,73
Ін. операційні витрати	7173 45	1210 361	3524 28	857933	-493016	-40,73	243,43
усього	8823 47	1279 211	4617 49	817462	-396864	-31,02	177,03

Таблиця 2.6

Питома вага витрат ПАТ СК «Аха-Страховання» (%) від загальної суми
видатків за 2018-2020 рр.

витрати	2020	2019	2018	Уд вага %2018	Уд вага 2019,%	Уд вага 2020 %
матеріальний витрати	5764	4615	54718	11,85	0,36	0,65
витрати на оплату	122102	44715	38413	8,31	3,49	13,83
відрахування на соціальні заходи	30662	14489	11843	2,56	1,13	3,47
амортизація	6474	5031	4347	0,94	0,39	0,73
Ін. операційні витрати	717345	1210361	352428	76,32	94,61	81,29
усього	882347	1279211	461749	100	100	100

Проаналізувавши таблицю 2.5, по стану структури й динаміки видатків страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» можна зробити наступні висновки.

Загальний обсяг видатків страхової організації за 2020 рік склав 882347 тис. грн, за 2019 рік - 1279211 тис. грн, і за 2018 рік відповідно 461749 тис. грн. У цілому, за аналізований період видатки страхової компанії виросли до 1279211 тис. грн або на 177,036 %. Однак, в 2020 р. у порівнянні з 2019 р. темп росту видатків суттєво знизився. Так в 2019 р. у порівнянні з 2018 р. темп росту обсягу видатків страховика склав 177%, а в 2020 р. у порівнянні з 2019 р. темп росту знизився на 146%, і склав 31%. Це, безумовно, є позитивним моментом, і говорить про ефективну політику розподілу коштів страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування».

Найбільша питому вагу в обсязі видатків за аналізований період займають операційні видатки. Їхній обсяг в 2018 р. склав 352428 тис. грн (або 76,3%), в 2019 р. - 1210861 тис. грн (або 94,6%) і в 2020 р. відповідно 717345 тис. грн (або 81,3%). Це пояснюється досить великими обсягами інших видатків, які за аналізований період також мають динаміку росту, тим самим збільшуючи операційні видатки.

В 2019 році в порівнянні з попереднім періодом приріст операційних видатків страхової компанії склав 177%. Таке різке збільшення інших видатків організації було викликано наступними причинами:

ростом відсотків за надання кредитів, позик, що сплачуються компанією;

збільшенням представницьких видатків;

за рахунок росту адміністративно-управлінських видатків;

збільшенням належних до сплати сум окремих видів податків і зборів;

ростом видатків по втримуванию загальногосподарського персоналу;

за рахунок підвищення орендної плати за приміщення загальногосподарського призначення;

амортизаційними відрахуваннями й видатками на ремонт основних коштів управлінського й загальногосподарського призначення.

Страхові відшкодування становлять достатню частку в загальній структурі видатків. В 2018 році їх сума склала 294535 тис грн. 63,8%, в 2019 році - 377081 тис грн 29,5%, і в 2020 році - 380119 тис грн. (43 %). Це говорить про те, що протягом аналізованого періоду кількість страхових випадків, що вимагають відповідних виплат, було достатнім, у результаті чого компанія зменшила прибуток. Така структура видатків по виплатах відповідає структурі доходів по внесках.

Частка перестраховальників у виплатах склала 2018 - 31220 тис грн, 2019 - 24682 тис грн, 2020-28088 тис. грн, рівень виплат 2018 р. - 40,43%, 2019 р. - 47,9%, 2020 р. - 48,6%. Таким чином, перестраховальник покриває в 2018 році - 10,6% (усього виплат - 294535 тис грн, перестраховування - 31220 тис грн, тоді $31220 \cdot 100 / 294535 = 10,6\%$), в 2019 тільки 6,5% (усього виплат - 377081 тис грн; $24682 \cdot 100 / 377081 = 6,5\%$), в 2020 - 7,5% виплат. Така тенденція може бути пояснена тим, що 70% договорів перестраховування є обов'язковим й це ставить за обов'язок компанії «Аха-Страховання» як прецедента до передачі певних часток у всіх ризиках, прийнятих на страхування, якщо їх загальна сума перевищує певну заздалегідь власну участь (гарантію) страховика. А ймовірність настання страхового ризику, по таких видах договорів не велика, але відмовитися в передачі даних ризиків він не може і як слідство частка страхових премій переданих у перестраховування може виявитися набагато вище, чим частка перестраховування у виплатах, а це не вигідно для компанії. Але з іншого боку, більша частка обов'язкового перестраховування є показником стабільності перестраховального захисту, формованою даною страховою організацією.

Прослідковуючи динаміку виплачених страхових відшкодувань ПАТ СК «Аха-Страховання», можна сказати, що їх обсяг в 2020 році виріс у порівнянні з обсягами 2018 і 2019 р.

Для наочності формування видаткової частини балансу ПАТ СК «Аха-Страховання» дано графічно на рис 2.2.

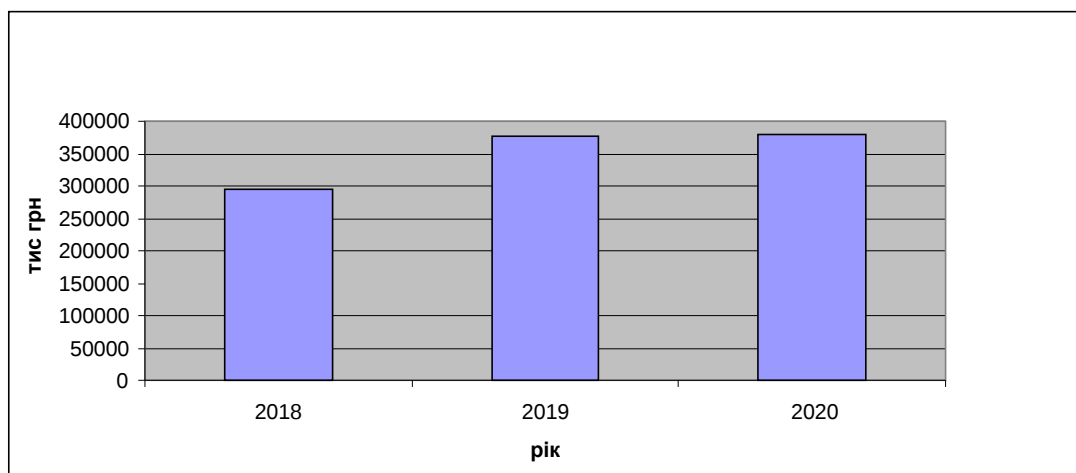

Рис 2.2. Порівняння страхових відшкодувань ПАТ СК «Аха-Страховання» за 2018-2020 роки.

Проаналізувавши графік, представлений на рис 2.2, можна зробити деякі висновки. У цілому можна помітити, що обсяг страхових відшкодувань за розглянутий період значно виріс. Аналіз вищевказаних показників ПАТ СК «Аха-Страховання» свідчить про підвищення обсягу страхових виплат та говорить про те, що обсяг страхових випадків протягом аналізованого періоду суттєво збільшився, і страхова компанія відповідала за своїми обов'язками перед страхувальниками по виплатах страхового відшкодування.

Підвищення обсягу страхових відшкодувань є досить актуальним саме в сучасних умовах, оскільки на сьогоднішній момент багато страхових компаній України не в змозі упоратися зі своїми зобов'язаннями перед клієнтами, і як слідство виявляються в стані банкрутства.

Для повного аналізу видатків страховика необхідно розрахувати видатки від здійснення основної (страхової) діяльності.

Виходячи з даних звіту про прибутки й збитки страховика, була визначена величина видатків від страхової діяльності за весь аналізований період.

Формування результатів діяльності ПАТ СК «Аха-Страхування» можна простежити на основі співвідношення отриманих доходів і видатків компанії, або так званого балансу прибутків і видатків страхової організації.

Фінансовий план або баланс прибутків і видатків складається з метою визначення балансового показника - прибутку або збитку з метою подальшого коректування складових дохідної або видаткової частин. Тому доходи не дорівнюють видаткам у ньому. Фінансовий план страховика представлено в таблиці 2.6.

У цілому, сальдо страхової діяльності позитивне протягом аналізованого періоду продовжувало збільшуватися. Наочно баланс прибутків і видатків страхової компанії «Аха-Страхування» представлено на рис 2.3.

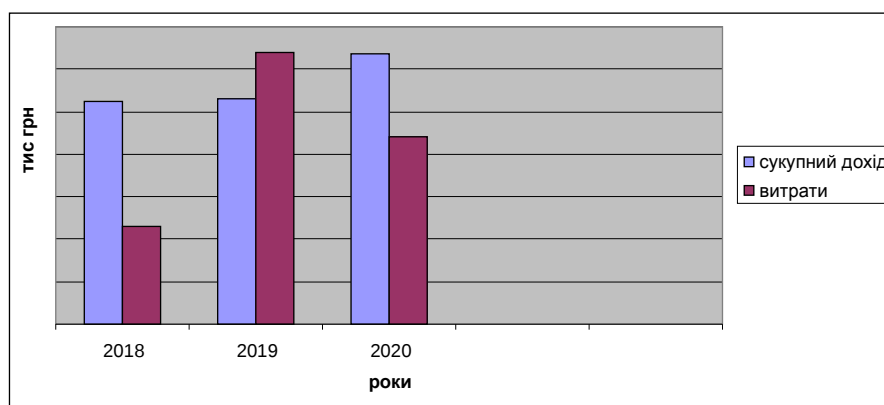

Рис 2.3. Баланс прибутків і витрат ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2018-2020 рр.

Аналіз співвідношення доходів і видатків страхової компанії за 2018-2020 роки показує, що доходи компанії значно виросли за розглянутий період, однак, відповідно зросли й видатки. У зв'язку із цим різниця між прибутком компанії і її видатками виросла незначно в порівнянні з темпами росту показника доходу.

Таким чином, із графіка видно, що найбільший прибуток у період з 2018 р. по 2020 р. страхова компанія одержала в 2020 році, через досить значний розрив у співвідношенні отриманих доходів і понесених витрат.

Таблиця 2.6

Фінансовий план ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2018-2020 рр.

Найменування показника	За звітний період	За звітний період	За звітний період
період	2018	2019	2020
чистий дохід від реалізації продукції	623490	754136	749078
Інші операційні доходи	146752	118363	80704
Інші фінансові доходи	24 689,00	41131	46425
Інші доходи	250 514,00	147013	397942
сукупний дохід	1 045 445,00	1060643	1274149
витрати	2013	2012	2011
матеріальний витрати	5764	4615	54718
витрати на оплату праці	122102	44715	38413
відрахування на соціальні заходи	30662	14489	11843
амортизація	6474	5031	4347
ін. операційні витрати	717345	1210361	352428
усього	461749	1279211	882347

Фінансовий аналіз прибутку страхової компанії доцільно починати з розгляду форми №2 - страховик «Звіт про прибутки й збитки страхової організації», яка якісно визначає основні фактори кінцевих фінансових результатів діяльності страховика.

За результатами роботи компанії за аналізований період розвиток страхової діяльності здійснювався в напрямку збільшення обсягу страхових послуг, поліпшення їх якості, розробки й використання нових страхових програм, удосконалення технологій страхування й розширення страхового поля.

Для ефективної оцінки діяльності страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» необхідно розглянути показники балансового й чистого прибутку.

Наочно вони представлені в таблиці 2.7 та таблиці 2.8.

Таблиця 2.7

Показники чистого прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування»
за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Результат від операційної діяльності	6695	(0) 15049	(0) 22779
Результат від звичайної діяльності	2363	835	0
Результат від надзвичайної діяльності	17	36	44
Чистий прибуток	2351	834	2808

Виходячи з даних таблиці 2.7 можна помітити, що протягом аналізованого періоду показники чистого прибутку збільшилися, однак тенденція збільшення була неоднозначною. Розглянемо більш детально структуру формування чистому прибутку.

За результатами від операційної, звичайної й основної діяльності спостерігалася негативна динаміка протягом усього розглянутого періоду.

Результат від основної діяльності в 2018 році склав 6695 тис. грн, в 2019 році - 0 тис. грн, і в 2020 році відповідно 0 тис. грн. Таке різке падіння пояснюється переважно значним збільшенням обсягу страхових відшкодувань і ростом інших витрат, безпосередньо не пов'язаних з веденням страхової діяльності компанії. За результатами від звичайної діяльності компанія протягом аналізованого періоду мала збиток. Така динаміка пояснюється переважно значним збільшенням інших видатків, тобто видатків безпосередньо не зв'язаних зі страховою діяльністю в порівнянні з попереднім періодом.

За даними таблиці 2.8 видно, що чистий прибуток фірми за аналізований період зріс. Так в 2018 році його значення склало 2351 тис. грн, в 2019 році - 834 тис. грн, і в 2020 році - 2808 тис. грн. як можна помітити різкий стрибок у збільшенні чистого прибутку відбувся в 2020 році, це пов'язане з ростом результатів від операційної діяльності в 2020 р.

Таблиця 2.8

**Основні показники роботи ПАТ СК «Аха-Страховання»
за 2016-2020 рр., тис. грн.**

Показник	2020	2019	2018	2017	2016
Валові премії	782 749	786 919	728 520	721 989	700 917
Чисті премії	754 661	785 688	697 300	696 484	-
Виплати	380 119	377 081	294 535	336 402	260 464
Виплати/Валові премії	48,56%	47,92%	40,43%	46,59%	37,16%
Власний капітал/Зобов'язання	97,75%	102,15%	108,25%	114,45%	72,77%
Чистий прибуток	2808	834	2 351	-38 985	266

Чистий прибуток мав неоднозначний напрямок. Падіння показників чистого прибутку пов'язане зі скороченням балансового прибутку за розглянутий період. Однак в 2020 р. у порівнянні з 2019 р. можна спостерігати збільшення його обсягу на 1974 тис. грн або на 236,69%.

У цілому динаміка чистого прибутку має позитивний характер, і в період 2020 року страхова компанія в результаті грамотної політики управління прибутком все-таки змогла побільшати її обсяг до 2808 тис. грн.

2.2. Коефіцієнтний аналіз прибутку ПАТ СК «Аха-Страховання»

Коефіцієнтний аналіз традиційно займає основну роль в аналітичних процедурах при оцінці фінансового стану, і зокрема прибутку страхової компанії. Призначення коефіцієнтного аналізу - охарактеризувати страховика по декільком основним показникам, що дозволяють судити про його фінансовий добробут [48,с.41].

Базою порівняння для оцінки того або іншого фінансового показника можуть виступати:

- 1) регламентовані документами й законодавчими актами коридори нормативних значень;
- 2) науково-обґрунтовані оптимальні значення показників;
- 3) середньогалузеві значення показників;
- 4) динаміка власних показників за попередні періоди.

В українських умовах база нормативних документів по оцінці фінансового стану, і зокрема прибутку страховика, ще недостатньо розвинена, доступ до середньогалузевих нормативів часто обмежений.

Коефіцієнтний аналіз є невід'ємною частиною аналізу прибутку страхової компанії. З його допомогою вивчаються рівні і їх відхилення від планових і базисних значень показників, що характеризують прибутковість, а також розраховуються коефіцієнти ефективності використання прибутку страхової організації.

Аналіз коефіцієнтів базується на розрахунках співвідношення різних абсолютних показників між собою. У процесі використання цієї системи аналізу визначаються різні відносні показники, що характеризують окремі аспекти формування, розподілу й використання прибутку страхової компанії. У практиці управління прибутком найбільше поширення одержали наступні системи аналітичних коефіцієнтів:

- коефіцієнти рентабельності;
- коефіцієнти ефективності розподілу прибутку;
- інші групи фінансових коефіцієнтів: коефіцієнти платоспроможності й фінансової стабільності страховика [48,с.42].

Проведемо розрахунки системи показників ефективності діяльності страхової організації ПАТ СК «Аха-Страхування» на страховому ринку України, використовуючи нижче наведені формули.

Відповідно першій з них можна показати рівень прибутковості витрат страхової компанії (ДР) у цілому:

$$\text{за 2018 рік } ДР_{11} = \text{Дохід}_{11} = 1045445 = 2,26 \quad (2.1)$$

Видатки₁₁ 461749

за 2019 рік $ДР_{12} = \text{Дохід}_{12} = 1060643 = 0,83$;

Видатки₁₂ 1279211

за 2020 рік $ДР_{13} = \text{Дохід}_{13} = 1274149 = 1,44$.

Видатки₁₃ 882347. Таким чином, можна сказати, що найвищий рівень прибутковості витрат ПАТ СК «Аха-Страхування» спостерігався в 2018 році, про що свідчить показник ДР рівний 2,26.

Це, у свою чергу, пов'язане зі значним розривом цього року обсягу отриманих доходів від видатків. В 2019 році показник рівня доходності знизився до відмітки - 0,83, що пов'язане зі значним падінням у цьому періоді обсягу отриманих страхових премій, у результаті якого відбулося гальмування подальшого зростання доходів.

Відповідно другій: розрахувати маржу прибутку страхової організації (М):

$$M_{11} = \text{Прибуток}_{11} = 2351 \cdot 100\% = 0,22\% \quad (2.2)$$

Дохід₁₁ 1045445

$$M_{09} = \text{Прибуток}_{12} = 834 \cdot 100\% = 0,08\%;$$

Дохід₁₂ 1060643

$$M_{10} = \text{Прибуток}_{13} = 2808 \cdot 100\% = 0,22\%.$$

Дохід₁₃ 1274149

У результаті отриманих даних необхідно відзначити, що маржа прибутку в 2018 році склала 0,22%, в 2019 році - 0,08%, в 2020 році - 0,22%. Таким чином, у плінні аналізованого проміжку часу найвищий рівень маржі прибутку був зафіксований також в 2018 і 2020 році, що пов'язано з одержанням у цих періодах великих обсягів чистого прибутку компанії.

Третя формула допомагає показати рівень прибутковості видатків страхової компанії (ПР):

$$ПР_{11} = \frac{Прибуток_{08}}{Видаток_{08}} = \frac{2351}{461749} = 0,005 \quad (2.3)$$

Видаток₀₈ 461749

$$ПР_{12} = \frac{Прибуток_{12}}{Видаток_{12}} = \frac{834}{1279211} = 0,0;$$

Видаток₁₂ 1279211

$$ПР_{13} = \frac{Прибуток_{13}}{Видаток_{13}} = \frac{2808}{882347} = 0,003.$$

Видаток₁₃ 882347

У результаті були отримані показники рівня прибутковості видатків за аналізовані три роки, так в 2018 році він склав 0,005, в 2019 році - 0,0, в 2020 році відповідно 0,003. Прибутковість видатків в 2018 році досягла найвищого рівня, що, у свою чергу, пов'язане зі збільшенням обсягу балансового й чистого прибутку, а також з меншою часткою понесених видатків 2018 року.

Показник рівня прибутковості, який визначається як відношення річної суми прибутку до річної суми платежів по якому-небудь виду страхування або страховим операціям у цілому, називається рентабельністю страхових операцій.

Рентабельність страхової діяльності - можливість страховика одержувати доходи від своєї діяльності й забезпечувати мінімальний рівень свого існування. Вона є так званим показником рівня прибутковості по операціях або по будь-якому виду страхування.

При оцінці ефективності діяльності компанії розраховуються показники рентабельності (прибутковості).

До основних показників рентабельності страховика відносяться [45,с. 201]:

1) рентабельність страхової послуги:

$$R_{cy} = \frac{\text{Фактичний прибуток} * 100\%}{\text{Видатки страхової компанії}} \quad (2.4)$$

Видатки страхової компанії

де фактичний прибуток = доходи - видатки;

2) рентабельність продажів:

$$R_p = \frac{\text{Чистий прибуток} * 100\%}{\text{Страхові платежі}} \quad (2.5)$$

3) рентабельність інвестиційної діяльності:

$$R_{ин} = \frac{\text{Прибуток від інвестиційної діяльності} * 100\%}{\text{Страхові резерви}} \quad (2.6)$$

4) рентабельність активів:

$$R_a = \frac{\text{Чистий прибуток} * 100\%}{\text{Середньорічна вартість активів}} \quad (2.7)$$

5) рентабельність власного капіталу:

$$R_{ск} = \frac{\text{Чистий прибуток} * 100\%}{\text{Власний капітал}} \quad (2.8)$$

Особливість розрахунків цих показників рентабельності полягає в тому, що в кожному конкретному випадку для розрахунків використовується певний вид прибутку страхової компанії.

Розрахунки показників рентабельності страхової діяльності «Аха-Страхування» за аналізовані три періоди представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Показники рентабельності страхової діяльності ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2018-2020 рр.

Показники по роках, %	2018 р.	2019 р.	2020 р.
рентабельність страхової послуги	126,4	0	18,48
рентабельність продажів	0,798	0,22	0,738
рентабельність інвестиційної діяльності	0,82	12,3	12,4
рентабельність активів	0,52	0,096	0,31
рентабельність власного капіталу	0,31	0, 19	0,63

Розраховані показники рентабельності можна розглянути подвійно: з одного боку, ці показники використовуються для оцінки фінансових результатів діяльності страхової компанії, з іншого боку - вони є показниками, які характеризують один з аспектів фінансового стану страховика.

З даних таблиці 2.9 видно, що рентабельність від страхової діяльності склала в 2018 році - 126,4%, в 2019 р. - 0%, і в 2020 р. - 18,48%. У цілому, рентабельності страхової послуги в 2019 році не було, вона суттєво скоротилася в порівнянні з 2018 роком, зміна склала - 126,4%. А в 2020 році рентабельність від страхової діяльності в порівнянні з 2019 роком навпаки збільшилася, і ріст склав 18,48 %. Таким чином, можна сказати, що різке скорочення рівня рентабельності в 2019 році зв'язане зі значним ростом у цьому періоді обсягу видатків і, у той же час, недостатнім збільшенням розміру чистого прибутку. У цілому ріст видатків в 2019 році склав 396864 тис. грн.

Рентабельність продажів страхової компанії «Аха-Страхування» в 2018 р. склала 0,798%, в 2019 р. - 0,22%, і в 2020 р. - 0,738 %. У цілому, найвищий рівень даного показника рентабельності можна спостерігати в 2019 р. По цьому виду рентабельності також спостерігається тенденція, що не має чіткого напрямку. Так в 2019 році в порівнянні з 2018 роком рентабельність продажів скоротилася на 0,5%, а 2020 р. у порівнянні 2019 р. відбулося збільшення показника рентабельності на 0,5%. Таке різке падіння в 2019 р. говорить про зниження обсягу чистого прибутку в 2018 р., що пов'язане з ростом витрат (887274 тис. грн). Таким чином, можна сказати, що в 2018 р. - 0,798% чистого прибутку одержала страхова компанія, після 100% -ої реалізації продукції й послуг, в 2019 р. - 0,22%, а в 2020 р. - 0,738% відповідно. Слід помітити, що попит на послуги страхової компанії продовжував рости, про що свідчать розміри страхових премій.

Рентабельність інвестиційної діяльності в 2018 р. склала 0,82%, в 2019 р. - 12,3%, і в 2020 р. - 12,4%. Таким чином, намітилася позитивна тенденція

зміни величини рентабельності інвестицій. Такі високі значення даного показника рентабельності пов'язані з тим, що страхова компанія веде активну інвестиційну політику, інвестиційна діяльність представлена депозитами й поточними рахунками. До того ж, як можна помітити, рентабельність інвестицій з кожним роком збільшується, це, у свою чергу, може бути пов'язане з ростом платоспроможності комерційного банку, де дана страхова організація розміщає депозити або ж з підвищенням відсоткової ставки по внесках. Також необхідно сказати, що обсяг страхових резервів з кожним роком збільшується, але не набагато. Це також може свідчити про те, що страхова компанія ефективно використовує свої кошти, вони вносяться в інвестиції, цінні папери, у діяльність інших компаній, тим самим одержуючи альтернативний дохід. І в результаті чого, підвищився загальний рівень рентабельності від інвестиційної діяльності.

Рентабельність активів в 2018 р. її значення склало 0,52%, в 2019 р. - 0,096%, і в 2020 р. - 0,31%. У цілому зміна не мала однозначного характеру. Так, в 2019 році в порівнянні з 2018 р. рентабельність активів скоротилася на 0,4%, а в 2020 році в порівнянні з 2019 роком значно збільшилася, ріст склав - 0,2%. Таким чином, кожна гривня активів принесла страхової компанії в 2018 р. - 0,52 грн чистого прибутку, в 2019 р. - 0,09 грн чистого прибутку, і в 2020 р. відповідно 0,31 грн. У цілому протягом 2018-2020 років рентабельність активів страховика збільшилася на 0,2%. Падіння значення рентабельності активів в 2019 р. пов'язано зі зниженням у цьому періоді обсягу чистого прибутку на 1517 тис. грн. Однак рівень активів страховика протягом аналізованого періоду мав неоднозначну тенденцію.

Рентабельність власного капіталу страховика в 2018 р. склала 0,77%, в 2019 р. - 0,19%, і в 2020 р. - 0,63%. У цілому, також спостерігалася тенденція зниження, а потім підвищення. Падіння рентабельності власного капіталу за аналізований період склало 0,58%. Така тенденція також пов'язана з падінням обсягу чистого прибутку, отриманого страховиком.

Так, в 2018 р. кожна гривня вартості власного майна страхової компанії принесла 0,77 грн чистого прибутку, в 2019 р. - 0,19 грн. чистого прибутку, і 2020 р. - 0,63 грн.

Найбільш питома вага серед усіх показників рентабельності страхової компанії займає рентабельність страхової послуги. Це говорить про те, що отримані фактичні доходи (доходи - витрати) формують досить значну частку чистого прибутку страховика. Також високий показник рівня рентабельності інвестиційної діяльності свідчить про те, що в даний період попит населення на послуги даної страхової організації не росте належним чином, що у свою чергу, є слідством стабільного кризового стану й слабого розвитку страхового ринку України.

Показники рентабельності продажів, рентабельності активів і власного капіталу мають низькі показники. Як видно з діаграми, ці три показники мають практично однаковий рівень значень. Це свідчить про те, що й продажу, і активи, і власний капітал у підсумку приносять компанії практично рівну частку чистого прибутку. А намічена тенденція до їхнього збільшення (продажів, активів і власного капіталу) є, звичайно ж, позитивним моментом, тому що буде приводити до ще більшого росту займаної ними частки в обсязі чистого прибутку.

А порівняно низькі значення по рентабельності продажів, говорять про те, що темпи росту показника чистого прибутку недостатні.

Таким чином, можна сказати, що протягом аналізованих трьох періодів страхова компанія ПАТ СК «Аха-Страхування» діставала прибуток, але не в значному розмірі, про що свідчать досить невисокі значення показників рентабельності страховика. І в цілому практично за всіма показниками рентабельності в 2019 році спостерігається тенденція зниження, що, звичайно ж, є негативним моментом і може бути наслідком наявності кризової ситуації в країні, яка, безумовно, залишила свій відбиток на діяльності, як і даної страхової компанії, так і значної частки всіх підприємств України. Також зниженню рівня рентабельності сприяло значне збільшення обсягу видатків в

2019 році, у результаті чого страхова організація не одержала необхідного розміру прибутку.

Страхової компанії необхідно впроваджувати заході щодо стимулювання й розширенню попиту на надавані послуги.

Для проведення страхової діяльності компанії необхідно мати достатню фінансову стабільність по страховому, фінансовому, а також інвестиційному ризику.

Фінансова стабільність страхової організації - це здатність страховика виконувати свої зобов'язання перед іншими суб'єктами господарювання при впливі на неї несприятливих факторів і зміни економічної кон'юнктури [22].

Фінансова стабільність страхової організації стає питанням її виживання, тому що в сьогоденних умовах нестабільного ринку банкрутство може виступати як імовірний результат хазяйновито - фінансової діяльності страховика. Для оцінки фінансової стабільності як відносини доходів до видатків за тарифний період можна використовувати коефіцієнт фінансової стабільності страхового фонду (Ксф):

$$K_{сф} = \frac{\sum D + \sum Z_{ф}}{\sum P}, \quad (2.9)$$

де $\sum D$ - сума доходів за тарифний період, грн.

$\sum Z_{ф}$ - сума коштів у запасний фондах, грн

$\sum P$ - сума видатків за тарифний період, грн. [30,с.144].

Фінансова стабільність страхових операцій буде тем вище, чим більше буде коефіцієнт стабільності страхового фонду.

Визначимо резерв платежів. Згідно із Законом України «Про страхування» страхові резерви формуються в такий спосіб [1]:

сума вступів страхових платежів II кварталу множиться на $\frac{1}{4}$;

сума вступів страхових платежів III кварталу множиться на $\frac{1}{2}$;

сума вступів страхових платежів VI кварталу множиться на $\frac{3}{4}$;

Таким чином, виходячи з даної методики, обчислимо суму резерву внесків за аналізовані три періоди.

Сума резервів для 2018 р. склала - 302700 тис грн, 2019 р. - 333796 тис. грн і 2020 р. - 380119 тис. грн.

Користуючись даними балансу прибутків і видатків, можна визначити коефіцієнт фінансової стабільності страхового фонду.

Загальна сума доходів в 2018 р. склала 250514 тис. грн., в 2019 р. - 1060643 тис. грн, і в 2020 р. - 1274149 тис. грн.

Загальна сума видатків за 2018 р. склала 461749 тис. грн, в 2019 р. - 1279211 тис. грн, в 2020 р. - 882347 тис. грн.

Звідси коефіцієнт фінансової стабільності становить:

$$\text{Кф. с. 2018} = (250514 + 302700) : 461749 = 1,19.$$

Аналогічним образом був знайдений коефіцієнт фінансової стабільності в 2019 р., він склав - 1,09, і в 2020 р. - 1,87.

Нормальним вважається значення Кф. с. > 1 , коли сума доходів за тарифний період з урахуванням коштів у страхових резервах перевищує всі видатки страховика за цей же період. У цілому, можна помітити, що отримані значення коефіцієнта фінансової стабільності відповідає нормативу, тобто перевищують одиницю. Однак необхідно сказати, що в 2019 р. значення цього коефіцієнта знизилося у зв'язку з невеликим ростом у цьому періоді суми резерву внесків, який у свою чергу, зменшився за рахунок зниження обсягу отриманих страхових премій і ростом витрат. Але в той же час значення коефіцієнта фінансової стабільності й в 2019 р. відповідало нормативному значенню.

З наведених розрахунків можна зробити висновок, що страховий фонд, сформований компанією, вважається стійким, і керівництво проводить тарифну політику у відповідному напрямку, що дозволить підвищити коефіцієнт фінансової стабільності.

Для того щоб визначити ступінь фінансової стабільності страхової компанії необхідно розрахувати деякі показники (див. табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Показники фінансової стабільності ПАТ СК «Аха-Страхування» за
2018-2020 рр.

Показник	Норматив	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Коефіцієнт відносини позикових і власних коштів	<1	0,14	0,12	1,12
Коефіцієнт автономності	>0,5	0,48	0,47	0,45
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,06	0,17	0,06

Для оцінки рівня фінансової стабільності страховика необхідно розглянути ряд показників.

Першим є коефіцієнт відносини позикових і власних коштів або коефіцієнт заборгованості. Він розраховується шляхом відношення суми зобов'язань по позикових коштах до суми власних коштів страхової компанії. Так, значення цього коефіцієнта в 2018 р. склало 0,14, в 2019 р. - 0,12, в 2020 р. відповідно 1,12. Також необхідно помітити, що значення цього коефіцієнта за весь розглянутий період, крім останнього року, перебуває в межах нормативного значення. Це, у свою чергу, свідчить про те, що ПАТ СК «Аха-Страхування» мала достатній обсяг коштів, що перебувають у розпорядженні страхової організації для покриття наявних зобов'язань по страховому захисту. Однак, в 2020 році власних коштів компанії не вистачило. Отже, можна сказати, що страховик не відповідає за своїми обов'язками наявними власними коштами.

Коефіцієнт автономності (концентрації власного капіталу або незалежності). Цей показник розраховується шляхом відношення суми власних коштів до підсумку балансу страхової компанії. В 2018 р. значення цього коефіцієнта склало 0,48, в 2019 р. - 0,47, в 2020 р. - 0,45. Таким чином, у

ПАТ СК «Аха-Страхування» частка власного капіталу в загальній сумі коштів авансованих у діяльність страхової організації відповідно склала 48%, 47 % і 45 %. У період з 2018 р. по 2020 р. значення коефіцієнта автономності не перебувало в межах нормативного значення ($>0,5$). У той же час, протягом аналізованого періоду 2018-2020 роках значення коефіцієнта автономності зменшилося на 2% (або на 0,2 одиниць). Таким чином, оцінка власних коштів відображає ступінь достатності власних коштів для виконання зобов'язань страховою компанією (страхових і інших) у випадку відсутності інших коштів для покриття. Таким чином, ми бачимо, що компанія має недолік власних коштів.

У цілому, можна помітити, що спостерігається тенденція до зменшення цього показника. Це говорить про те, що підприємство з кожним роком стає менш фінансово стійким.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу. Розраховується шляхом відношення позикового капіталу до підсумку балансу. Частка позикового капіталу в балансі страховика відповідно за три роки склала 6,5%, 5,8% і 50,5%. Можна сказати, що значення цього коефіцієнта протягом аналізованих двох періодів відповідає нормативному значенню, але в 2020 році показник більше норми, що говорить про фінансову нестійкість компанії. Отже, можна зробити висновок про те, що частка позикових коштів (внесків страхувальників) страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» у структурі балансу є не достатньою для виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками і ця ситуація є запорукою нестійкого фінансового стану.

Таким чином, проаналізувавши всі показники, що характеризують фінансову стабільність ПАТ СК «Аха-Страхування» слід сказати, що страхова компанія є фінансово нестійкою, тобто всі наявні зобов'язання страховика покриваються за рахунок позикових коштів (внесків страхувальників). А у випадку недостатності позикових коштів, в аналізованій страховій компанії не має достатнього обсягу власних коштів для забезпечення зобов'язань по страховому захисту.

Отже, за підсумками дослідження страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування», можна зробити висновок про те, що в короткостроковій перспективі компанія з низькою ймовірністю забезпечить виконання всіх своїх фінансових зобов'язань у повному обсязі, а в середньостроковій і довгостроковій перспективі виконання зобов'язань не буде гарантовано в даних умовах макроекономічних і ринкових показників.

Страхова компанія ПАТ СК «Аха-Страхування» є однієї з найбільших страхових компаній України, у зв'язку, із чим має більший обсяг фінансових ресурсів, здійснюючи не тільки всі види страхування на всій території України, але й надає перестраховальні послуги. І тому фінансова стабільність такого масштабу страховий компаній, необхідна не тільки для неї самої, але й для страхового ринку України в цілому. Критерієм фінансової стабільності страховика звичайно прийнято вважати достатність коштів страхових резервів і власних вільних коштів для виконання зобов'язань страховика. Найважливішим показником фінансової стабільності страховика, її надійності, є платоспроможність. Платоспроможність страхової організації - це здатність страховика вчасно й у повному обсязі виконувати свої грошові зобов'язання, обумовлені законом або договором, перед страхувальниками, тобто забезпечувати перевищення загальних активів господарюючого суб'єкта над зовнішніми зобов'язаннями [31,с.167]. Основною умовою забезпечення платоспроможності страховика є перевищення фактичного запасу платоспроможності над його розрахунковим нормативним запасом. Фактичний запас платоспроможності визначається як різниця між загальною вартістю майна й сумою нематеріальних активів, мінус сума зобов'язань, мінус сума технічного резерву (незароблені премії й резерви збитків) [18,с.210]. Нормативний запас платоспроможності страховика на звітну дату значення більше із двох величин. Перша величина визначається шляхом множення на 0,25 суми надходжень страхових премій (ΣПф) протягом звітного періоду. При цьому сума надходжень страхових премій зменшується на 90% страхових премій, що заплачені перестраховальникам (Преф) [18,с.210]:

$$\text{НЗП 1} = 0,25 * (\Sigma \text{Пф} - 0,9 * \Sigma \text{Преф}), \quad (2.10)$$

Друга величина визначається шляхом множення на 0,3 суми здійснених виплат $\Sigma \text{Вф}$ протягом звітного періоду по договорах страхування. При цьому сума здійснених виплат зменшується на 90% виплат, компенсованих перестраховиками (Вреф [18,с.210]):

$$\text{НЗП 2} = 0,3 * (\Sigma \text{Вф} - 0,9 * \Sigma \text{Вреф}), \quad (2.11)$$

Орган державного нагляду за страховою діяльністю контролюється коефіцієнтом запасу платоспроможності [18,с.211]:

$$\text{КЗП} = \frac{\Phi \text{ЗП}}{\text{НЗП}}, \quad (2.12)$$

Розрахуємо показники платоспроможності за 2018 р., 2019 р., і 2020 р.

Таблиця 2.11

Показники платоспроможності ПАТ «Аха Страхування»
за 2018-2020 роки

	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Фактична платоспромо жність	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Платежі	294535	377081	380119	Актив балансу	859366	886013	911438
Перестрахован ня	31220	24682	28088	Нематеріаль ні активи	38510	34212	40165
90%	266437	339372,9	25279,2	Технічний резерв	66609,25	69954,46	88709, 95
НЗП 1	66609,25	9427,025	88709,95	Зобов'язання	56324	51680	460906
				НЗП	66609,25	69954,46	88709, 95
				ФЗП	749958,3	780245,9	402761
Виплати	294535	377081	380119				
Перестрахован ня	119080,5	159888,284	181361,106				
90%	107172,45	143899,45	163224,99				
НЗП 2	32151,735	69954,46	65068,2				

Таким чином, як видно з таблиці 2.11, більша величина нормативного запасу платоспроможності страхової компанії складена із НЗП1 і НЗП2. Отже, для розрахунків коефіцієнта платоспроможності страховика ми будемо використовувати саме цей показник.

У результаті отриманих значень НЗП і ФЗП, можна визначити величину коефіцієнту платоспроможності ПАТ СК «Аха-Страхування».

Таким чином, КЗП₁₁ склав 11,26, КЗП₁₂ - 11,15, і КЗП₁₃ відповідно - 4,54. У цілому, коефіцієнт платоспроможності ПАТ СК «Аха-Страхування» зменшився на 59,6%, що в абсолютному вираженні склало 6,72 млн грн.

Розраховані показники відповідають нормативним значенням. Отже, компанія використовує позикові (внесками страхувальників) і, при необхідності, власні кошти.

Невисокі значення показників платоспроможності ПАТ СК «Аха-Страхування» свідчать, про те, що компанія не має можливості вчасно погашати свої платіжні зобов'язання наявними грошовими ресурсами.

Таким чином, можна зробити висновок, що дана страхова компанія має не достатню платоспроможність і не в змозі погасити всі свої поточні зобов'язання за рахунок коштів, що надходять від фінансових вкладень і дебіторської заборгованості.

2.3. Факторний аналіз прибутку й рентабельності ПАТ СК «Аха-Страхування»

Для обґрунтування бізнес планів, прийняття управлінських рішень, виявлення резервів, аналізу господарської діяльності страхової компанії проводять вивчення й вимір факторів, що впливають на значення ключових показників економічної діяльності.

Аналіз діяльності страхової компанії із застосуванням факторних моделей дозволяє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки функціонування підприємства, а також давати їм кількісну характеристику,

тобто забезпечувати вимір впливу факторів на результати діяльності. Це, у свою чергу, робить аналіз точним, а висновки - обґрунтованими. Факторний аналіз - це методика комплексного системного вивчення й виміру впливу факторів на величину результативних показників [48,с.92]. Одним із прийомів проведення факторного аналізу є прийом елімінування. Елімінувати - це значить усунути, виключити вплив усіх факторів на величину результативного показника, крім одного [44,с. 207].

Використовуючи цей прийом, на підставі даних таблиці 2.12 визначимо вплив кожного фактору на прибуток від реалізації.

Таблиця 2.12

Факторний аналіз прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування»

Показники	Попередній період (2019)	Звітний період (2020)	Зміна ΔX
Фінансовий результат від операційної діяльності	15049	22779	
- зароблені страхові платежі	754136	749078	-5058
- виплати, компенсовані перестраховальниками	24682	28088	3406
- страхові виплати	377081	380119	3038
- видатки, що ставляться до собівартості реалізованих послуг	12671	14470	1799
- інші доходи, що ставляться до операційної діяльності	83932	80704	-3228
- інші видатки, що ставляться до операційної діяльності	5224	12351	7127
Фінансовий результат від фінансової діяльності			0
- фінансові доходи	46425	41431	2494
- фінансові видатки	0	0	0
Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності	18536	13802	-4734
- інші доходи	147013	397942	250929
- інші видатки	128477	384140	255663
Податок на прибуток	43784	34640	-9144
Чистий прибуток	834	2808	1974

У цьому випадку вплив факторних показників на прибуток (результативний показник) можна представити у вигляді адитивної моделі:

$$\Delta\text{ЧП} = \text{ФР}_{\text{оп}} + \text{ФР}_{\text{фин}} + \text{ФР}_{\text{пр}} - \text{ННП}, \quad (2.13)$$

Необхідно помітити, що на величину доходу, отриманого від здійснення страхової діяльності, впливає досить велика кількість факторів, основним з яких є обсяг або кількість укладених договорів.

Як відомо, розмір доходу від реалізації послуг по видах страхування залежить від таких факторів, як вартість реалізованих послуг або продукції, питома вага кожного виду страхування в загальному обсязі реалізованих послуг і кількість укладених договорів, тобто обсяг страхових премій, що зробили.

Таку залежність можна записати у вигляді наступної формули:

$$B = \text{ДО} * \text{УД} * Z, \quad (2.14)$$

де УД - показник структури страхових послуг;

До-К - кількість укладених договорів;

Z-Вартість реалізованих послуг.

Однак, використовуючи дані звіту про фінансові результати, визначити вплив усіх перерахованих факторів на фінансовий результат неможливо, тому що невідома ні вартість, ні кількість укладених договорів, ні структурні показники. У той же час, знаючи середній індекс цін, можна визначити вплив на розмір чистого прибутку зміни цін, обсягу реалізованих страхових послуг.

Припустимо, що вартість на продукцію у звітному році зросла на 5 %, тобто індекс цін (Іц) склав 1,05.

Визначимо вплив факторів на зміну доходу від реалізації послуг по видах страхування (зароблені страхові платежі). Загальна зміна доходу від реалізації послуг знаходимо по формулі:

$$\Delta \text{Добщ} = \text{Д1} - \text{Д0} = 749078 - 754136 = - 5058 \text{ (тис. грн.)}.$$

Таким чином, за звітний період дохід від реалізації послуг по видах страхування зменшився на 5058 тис. грн. Ця зміна є результатом впливу двох факторів: вартості реалізованих послуг і обсягу отриманих страхових премій.

Розрахунки впливу цих двох факторів можна визначити в такий спосіб:

$$\Delta \text{дс} = \text{Д1} - \text{Д1: Іц} = 749078 - 749078: 1,05 = 749078 - 713407,62 = 735670,38 \text{ (тис. грн.)}.$$

$$\Delta \text{досп} = \text{Д1: Іц} - \text{Д0} = 749078: 1,05 - 754136 = 713407,62 - 754136 = - 40728,38 \text{ (тис. грн.)}.$$

Таким чином, підвищення вартості сприяло збільшенню доходу від реалізації страхових послуг на 735670,38 тис. грн., а також зменшенню обсягу отриманих страхових премій на 40728,38 тис. грн.

Розглянемо вплив зміни обсягів понесених страхових виплат, адміністративних видатків і інших операційних видатків.

При визначенні впливу даного фактору слід урахувати, що це фактор зворотного впливу стосовно прибутку. У зв'язку із цим у розрахункову формулу додається знак “-”.

Таким чином, розрахункова формула має вигляд:

$$\Delta \text{Пр} = - [(\text{СВ1} + \text{АР1} + \text{ПОР1}) - (\text{СВ0} + \text{АР0} + \text{ПОР0})], \quad (2.15)$$

де $\Delta \text{Пр}$ - зміна чистого прибутку за рахунок зміни величини зазначених видатків.

СВ - страхові виплат, здійснені страховою компанією;

АР - адміністративні видатки;

ПОР - інші операційні видатки.

Таким чином, вплив видатків склав:

$$\Delta \text{Пр} = - [(380119 + 234471 + 384140) - (377081 + 245203 + 128477)] = - (9824,7 - 6384,4) = - 1749491 \text{ (тис. грн).}$$

Це означає, що перевитрата по непрямим видатках привела до зниження прибутку у звітному році на 1749491 тис. грн.

Розглянемо вплив на величину чистого прибутку «Аха-Страховання» зміни величини фінансових доходів.

Розрахунки впливу даного фактору на зміну розміру чистого прибутку описується формулою:

$$\Delta \text{Пфд} = \text{ФД1} - \text{ФД0}, \quad (2.16)$$

де $\Delta \text{Пфд}$ - зміна чистого прибутку страховика за рахунок зміни суми фінансових доходів.

ФД - фінансові доходи страхової компанії.

Таким чином, ступінь впливу цього показника визначається в такий спосіб:

$$\Delta \text{Пфд} = 41131 - 46425 = - 5294 \text{ (тис. грн).}$$

Виходячи з отриманого значення, можна сказати, що розмір чистого прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страховання» зменшився через зменшення фінансових доходів на 5294 тис грн.

Визначимо вплив на розмір чистого прибутку страховика зміни величини фінансових видатків.

Для розрахунків впливу цього фактору використовуємо формулу:

$$\Delta \text{Пфр} = - (\text{ФР1} - \text{ФР0}), \quad (2.17)$$

де $\Delta\Pi_{\text{фр}}$ - зміна чистого прибутку за рахунок зміни розміру фінансових видатків.

ФР - фінансові видатки страхової компанії.

Таким чином, вплив фінансових видатків склав:

$$\Delta\Pi_{\text{фр}} = - (0 - 0) = 0 \text{ (тис. грн.)}$$

Отже, можна зробити висновок, що чистий прибуток страхової компанії не змінився за рахунок збільшення суми понесених фінансових видатків.

Досліджуємо вплив на величину чистого прибутку такого фактору, як зміна інших доходів, пов'язаних зі здійсненням операційної діяльності.

Для здійснення розрахунків впливу даного фактору скористаємося формулою:

$$\Delta\Pi_{\text{дд}} = (\text{ДД1} - \text{ДД0}), \quad (2.18)$$

де $\Delta\Pi_{\text{дд}}$ - зміна чистого прибутку за рахунок зміни величини інших доходів, пов'язаних з операційною діяльністю.

ДД - інші доходи, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності.

Виходячи з даної формули одержимо:

$$\Delta\Pi_{\text{дд}} = (80704 - 83932) = - 3228 \text{ (тис. грн.)}$$

Таким чином, у результаті отриманого значення, можна сказати, що величина чистого прибутку страхової компанії за рахунок впливу досліджуваного фактору зменшилася на 3228 тис. грн.

Визначимо вплив на величину чистого прибутку зміна фактору - інші видатки, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності.

Розрахунки впливу даного фактору на зміну розміру чистого прибутку описується формулою:

$$\Delta \text{Пдр} = - (\text{ДР1} - \text{ДР0}), \quad (2.19)$$

де $\Delta \text{Пдр}$ - зміна чистого прибутку в результаті впливу фактору - інші видатки, пов'язані з операційною діяльністю.

ДР - інші видатки, пов'язані з операційної діяльності страхової компанії.

Таким чином, ступінь впливу цього показника визначається в такий спосіб:

$$\Delta \text{Пдр} = - (12351 - 5224) = 3973 \text{ (тис. грн.)}.$$

Отже, виходячи з отриманого значення, можна сказати, що розмір чистого прибутку страхової компанії «Аха-Страхування» збільшився за рахунок впливу фактору - інші видатки, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності на 3973 тис. грн.

Досліджуємо вплив на розмір чистого прибутку страховика зміни величини інших звичайних доходів.

Для розрахунків впливу цього фактору використовуємо формулу:

$$\Delta \text{Ппд} = (\text{ПД1} - \text{ПД0}), \quad (2.20)$$

де $\Delta \text{Ппд}$ - зміна розміру чистого прибутку за рахунок зміни величини інших звичайних доходів. ПД - інші звичайні доходи страхової компанії.

Таким чином, вплив інших звичайних доходів склав:

$$\Delta \text{Ппд} = (397942 - 147013) = 147013 \text{ (тис. грн.)}.$$

Отже, можна зробити висновок, що чистий прибуток страхової компанії виріс за рахунок зміни суми отриманих інших доходів на 147013 тис. грн.

Визначимо вплив на зміну розміру чистого прибутку зміни величини інших звичайних видатків.

Розрахунки впливу цього фактору можна визначити в такий спосіб:

$$\Delta \text{Ппр} = - (\text{ПР1} - \text{ПР0}), \quad (2.21)$$

де $\Delta \text{Ппр}$ - зміна чистого прибутку за рахунок зміни інших звичайних видатків.

ПР - інші звичайні видатки.

Таким чином, вплив інших звичайних видатків склав:

$$\Delta \text{ппр} = - (384140 - 128477) = - 255663 \text{ (тис. грн.)}$$

У результаті отриманого значення, можна зробити висновок, що за рахунок зміни величини інших звичайних видатків розмір чистого прибутку скоротився на 255663 (тис. грн).

Розглянемо вплив на зміну обсягу чистого прибутку страхової організації величини видатків по податкові на прибуток.

Для розрахунків впливу даного фактору на зміну розміру чистого прибутку використаємо наступну формулу:

$$\Delta \text{Пннп} = - (\text{ННП 1} - \text{ННП0}), \quad (2.22)$$

де $\Delta \text{Пннп}$ - зміна чистого прибутку за рахунок зміни величини видатків по податкові на прибуток.

Отже, вплив видатків по податкові на прибуток склало:

$$\Delta \text{пннп} = - (34640 - 43784) = - 78424 \text{ (тис. грн.)}$$

Зниження розміру видатків по податкові на прибуток спричинило збільшення розміру чистого прибутку на 78424 тис. грн.

Таким чином, виходячи зі значень таблиці 2.12, а саме значень фінансового результату від операційної діяльності, фінансового результату від фінансової діяльності й фінансового результату від іншої звичайної діяльності, а також враховуючи податок на прибуток, можна одержати зміну чистого прибутку за аналізований період.

Отже, на підставі формули 13, можна розрахувати зміну чистого прибутку за аналізовані два періоди.

$$\Delta\text{ЧП}_{12} = 15049 + 46425 - 18536 - 43784 = -846 \text{ (тис. грн)}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{13} = 22779 + 41131 - 13802 - 34640 = 15468 \text{ (тис. грн)}$$

Таким чином, зміна чистого прибутку склала $\Delta\text{ЧП}_{13} - \Delta\text{ЧП}_{12} = 15468 - (-846) = 16314$ (тис. грн).

Таким чином, у результаті проведеного факторного аналізу прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування», можна помітити, що найбільший вплив на відхилення чистого прибутку виявила зміна величини інших непрямих видатків в абсолютному вимірі 1749491 (тис. грн).

Розглянемо факторну модель рентабельності. Факторна модель рентабельності активів ПАТ СК «Аха-Страхування» має такий вигляд:

$$Ra = \frac{\text{ПР чистий}}{A} = \frac{\text{ПР чистий}}{\text{НВР}} * \frac{\text{НВР}}{\text{СК}} * \frac{\text{СК}}{A} = R \text{ продажів} * K_{об} * K_{авт}, \quad (2.23)$$

де Ra - рентабельність активів;

ПР чистий - чистий прибуток;

НВР - доходи, отримані страховий компанією по всіх видах діяльності;

СК - власний капітал;

A - середньорічна вартість активів;

R продажів - рентабельність продажів;

Коб - коефіцієнт оборотності;

Кавт - коефіцієнт автономії.

Вихідні дані для проведення факторного аналізу рентабельності страхової компанії представлено в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Обсяг і динаміка основних показників для факторного аналізу
рентабельності

Показник	2019 р.	2020 р.	Зміна
НВР	1060643	1274149	213506
Чистий прибуток	834	2808	1974
Власний капітал	447724	450532	2808
Активи (порівн. рік.)	877276,5	903127,5	25851

Для проведення факторного аналізу рентабельності активів будемо використовувати прийом ланцюгових підстановок.

Цей спосіб дозволяє визначити вплив окремих факторів на зміну величини результативного показника шляхом зміни базисної величини кожного факторного показника в обсязі результативного показника на факторну величину у звітному періоді. Порівняння результативної величини показника до й після зміни рівня того або іншого фактору дає можливість елімінувати вплив усіх факторів, крім одного, і визначити вплив останнього на приріст результативного показника.

Отже, факторний аналіз рентабельності активів ПАТ СК «Аха-Страхування» буде мати такий вигляд:

$$\Delta Ra (R_{\text{продаж}}) = \Delta R_{\text{продаж}} * K_{\text{об}0} * K_{\text{авт}0}, \quad (2.24)$$

де $\Delta Ra (R_{\text{продаж}})$ - зміна рентабельності активів за рахунок зміни фактору рентабельності продажів;

$\Delta R_{\text{продаж}}$ - зміна рентабельності продажів у звітному періоді в порівнянні з базисним;

$K_{об0}$ - значення коефіцієнта оборотності в базисному періоді (2020 р.)

$K_{ав0}$ - значення коефіцієнта автономії в базисному періоді (2020 р.)

Залежність зміни рентабельності продажів від фактору - коефіцієнта оборотності має вигляд:

$$\Delta Ra (K_{об}) = R_{\text{продаж}1} * \Delta K_{об} * K_{ав0}, \quad (2.25)$$

де $\Delta Ra (K_{об})$ - зміна рентабельності активів за рахунок зміни фактору коефіцієнта оборотності;

$R_{\text{продаж}1}$ - значення рентабельності продажів у звітному періоді (2019 р.);

$\Delta K_{об}$ - зміна коефіцієнта оборотності у звітному періоді в порівнянні з базисним.

Залежність зміни рентабельності продажів від фактору - коефіцієнта автономії має вигляд:

$$\Delta Ra (K_{авт}) = R_{\text{продаж}1} * K_{об1} * \Delta K_{авт}, \quad (2.26)$$

де $\Delta Ra (K_{авт})$ - зміна рентабельності активів за рахунок зміни фактору коефіцієнта автономії;

$K_{об1}$ - значення коефіцієнта оборотності у звітному періоді (2019 р.);

$\Delta K_{авт}$ - зміна величини коефіцієнта автономії у звітному періоді в порівнянні з базисним.

Необхідні дані для складання факторної моделі аналізу рентабельності представлено в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності

ПАТ СК «Аха-Страхування»

Показник	2019 р.	2020 р.	Зміна
Рентабельність продажів	0,22	0,738	0,518
Коефіцієнт оборотності	0,71	0,84	0,13
Коефіцієнт автономії	0,47	0,45	-0,02
Рентабельність активів	0,096	0,31	0,214

На підставі отриманих значень таблиці 2.14, проведемо аналіз впливу Рентабельності продажів, коефіцієнта оборотності й коефіцієнта автономії на рентабельність активів.

Таким чином, ΔRa від зміни фактору рентабельності продажів за аналізований період склало:

$$\Delta Ra (R_{\text{продаж}}) = \Delta R_{\text{продаж}} * K_{\text{об0}} * K_{\text{ав0}} = 0,518 * 0,71 * 0,47 = 0,114\%.$$

Зміна Ra від зміни фактору коефіцієнта оборотності за аналізовані два роки склало:

$$\Delta Ra (K_{\text{об}}) = R_{\text{продаж1}} * \Delta k_{\text{об}} * K_{\text{ав0}} = 0,738 * 0,13 * 0,47 = 0,1\%.$$

І нарешті, зміна Ra від зміни фактору коефіцієнта автономії за аналізований період склало:

$$\Delta Ra (K_{\text{авт}}) = R_{\text{продаж1}} * K_{\text{об1}} * \Delta k_{\text{авт}} = 0,518 * 0,84 * -0,02 = -0,009 = 0.$$

Потім, необхідно скласти отримані значення зміни рентабельності активів залежно від зміни рівня факторів, що впливають на неї. Це можна виразити наступною формулою:

$$\Delta Ra = \Delta Ra (R_{\text{продаж}}) + \Delta Ra (K_{\text{об}}) + \Delta Ra (K_{\text{авт}}), \quad (2.27)$$

Таким чином, зміна рентабельності активів за рахунок впливу трьох факторів склало $\Delta Ra = 0,114\% + 0,1\% + 0\% = 0,214\%$.

Перевірити правильність поведеного аналізу можна шляхом вирахування з величини рентабельності активів звітного періоду (2020 р.) величини рентабельності активів базисного періоду (2019 р.):

$$\Delta Ra = Ra1 - Ra0, \quad (2.28)$$

де $Ra1$ - значення рентабельності активів у звітному періоді (2020 р.);

$Ra0$ - значення рентабельності активів у базисному періоді (2019 р.).

Виходячи з даної формули, одержимо значення $\Delta Ra = 0,31 - 0,096 = 0,214\%$. Отже, отримане значення зміни рентабельності активів у результаті проведеного факторного аналізу й значення зміни рентабельності активів, розраховане по формулі 28, практично збіглися, і склало 0,2%.

У результаті проведеного факторного аналізу впливу таких факторів, як рентабельність продажів, коефіцієнт оборотності й коефіцієнт автономії на рентабельність активів страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» можна сказати, що найбільший вплив на збільшення величини рентабельності активів виявив фактор росту рентабельності продажів, який привів до збільшення резервів діяльності страховика на 0,114 %. При цьому ріст значення коефіцієнта оборотності в цьому випадку привів до збільшення результуючого показника на 0,1%, що у свою чергу, вплинуло на рентабельність активів, і призупинило подальше його зниження. А такий фактор як коефіцієнт автономії, не виявив впливу на зміну чистого прибутку страховика.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

3.1. Організація управління прибутком страховика

Функціонування страхової компанії в порівнянні з роботою інших компаній має особливість, тому що її активи формуються, крім початкового капіталу й прибутку, за рахунок притягнутих коштів - страхових внесків.

Економічна ефективність і сама можливість функціонування страхової організації визначається високоякісним професійним фінансовим управлінням.

Управління формуванням прибутку на рівні страхової компанії - це процес планування надходжень і використання фінансових ресурсів, встановлення оптимальних співвідношень у розподілі доходів компаній [25,с.82].

Грамотне й ефективне управління формуванням прибутку передбачає побудову в страховій компанії відповідних організаційно-методичних систем забезпечення цього управління, знання основних механізмів формування прибутку, використання сучасних методів його аналізу й планування.

Управління прибутком страхової організації, отримане в результаті її діяльності, охоплює процеси планування, формування, розподілу й використання прибутку.

Політика управління прибутком страхової компанії - політика, що реалізує план (програму) дій у сфері визначення пріоритетних напрямків формування, розподілу й використання прибутку, що забезпечують передбачений загальний економічний розвиток страхової організації й задоволення інтересів власників [10,с.174].

Основні етапи процесу розробки політики управління прибутком страхової компанії:

1) ідентифікація різних видів прибутку страхової організації в процесі їх обліку.

2) аналіз тенденцій зміни прибутку страховика в попередньому періоді.

На першому етапі аналізу розглядається процес формування прибутку страхової організації в розрізі окремих її видів, вивчається динаміка й темпи приросту прибутку, які зіставляються з темпами приросту активів організації, обсягів реалізації страхових продуктів.

На другому етапі аналізу розглядається процес розподілу й використання чистого прибутку організації.

На третьому етапі аналізу вивчається «якість прибутку» - дається узагальнена характеристика структури джерел формування чистого прибутку. «Якість прибутку» повинно змістовно розкривати особливості її формування за рахунок різних джерел.

3) дослідження й прогнозування факторів, що впливають на формування прибутку страхової організації.

4) забезпечення ефективного контролю прибутку страхової компанії. Об'єктом такого контролю є виконання встановлених планових завдань по формуванню прибутку і його розподілу й використанню по передбачених напрямках; рівномірність одержання прибутку в часі.

5) оцінка результативності розробленої політики управління прибутком. Цей етап завершує процес розробки політики управління прибутком страховика. Така оцінка проводиться по системі спеціальних економічних і позаекономічних критеріїв, установлюваних організацією [7,с.421].

Забезпечення ефективного управління прибутком страхової компанії визначає ряд вимог до цього процесу, основними з яких є:

1) інтегрованість із загальною системою управління страховою організацією. У якій би сфері діяльності страховика не ухвалювався управлінське рішення, воно прямо або побічно впливає на прибуток. Управління прибутком безпосередньо пов'язане з менеджментом персоналу, інвестиційним менеджментом, фінансовим менеджментом і деякими іншими

видами функціонального менеджменту. Це визначає необхідність органічної інтегрованості системи управління прибутком із загальною системою управління страховою компанією.

2) комплексний характер формування управлінських рішень. Усі управлінські рішення в області формування й використання прибутку найтіснішим чином взаємозалежні й виявляють прямий або непрямий вплив на кінцеві результати управління прибутком. У ряді випадків цей вплив може носити суперечливий характер. Так, наприклад, здійснення високоприбуткових фінансових вкладень може викликати дефіцит фінансових ресурсів, що забезпечують страхову діяльність, і як наслідок - істотно зменшити розмір прибутку від страхової діяльності. Тому управління прибутком повинне розглядатися як комплексна система дій, що забезпечує розробку взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких вносить свій внесок у результативність формування й використання прибутку по страховій компанії в цілому.

3) високий динамізм управління. Навіть найбільш ефективні управлінські рішення в області формування й використання прибутку, розроблені й реалізовані в страховій організації в попередньому періоді, не завжди можуть бути повторно використані на наступних етапах його діяльності. Насамперед, це пов'язане з високою динамікою факторів зовнішнього середовища на стадії перехід до ринкової економіки, і в першу чергу - зі зміною кон'юнктури товарного й фінансового ринків. Крім того, міняються в часі й внутрішні умови функціонування страховика, особливо на етапах перехід до наступних стадій його життєвого циклу. Тому системі управління прибутком повинен бути властивий високий динамізм, що враховує зміну факторів зовнішнього середовища, форм організації й управління основною діяльністю страхової компанії, фінансового стану й інших параметрів функціонування страховика.

4) багатоваріантність підходів до розробки окремих управлінських рішень. Реалізація цієї вимоги припускає, що підготовка кожного

управлінського рішення в сфері формування, розподілу й використання прибутку повинна враховувати альтернативні можливості дій. При наявності альтернативних проектів управлінських рішень їх вибір для реалізації повинен бути заснований на системі критеріїв, що визначають політику управління прибутком страхової компанії. Система таких критеріїв установлюється самою страховою організацією.

5) орієнтованість на стратегічні цілі розвитку страховика. Якими б прибутковими не видалися ті або інші проекти управлінських рішень у поточному періоді, вони повинні бути відхилені, якщо вони вступають у протиріччя з місією (головною метою діяльності) страхової компанії, стратегічними напрямками її розвитку, підривають економічну базу формування високих розмірів прибутку в майбутньому періоді [11,с.97].

Отже, з метою вдосконалювання економічного механізму управління прибутком страхової компанії необхідно:

знижувати інші видатки й втрати, тобто не стосовні до страхової діяльності;

підвищувати ефективність діяльності страховика по реалізації послуг. Насамперед, необхідно більше уваги приділяти підвищенню швидкості руху оборотних коштів, домагатися максимально швидкого просування страхових послуг до страхувальників.

здійснювати ефективну політику в області підготовки персоналу, що являє собою особливу форму вкладення капіталу;

передбачати необхідні капіталовкладення в розробку й освоєння нових і перспективних видів страхових продуктів;

проводити постійний моніторинг ринку страхових послуг України, що є необхідним в умовах кризи;

застосовувати найсучасніші механізовані й автоматизовані засоби для розв'язання завдань аналізу прибутку й рентабельності.

Виконання цих пропозицій може значно підвищити ефективність управління прибутком страхової компанії.

Необхідно відзначити, що напрямками для досягнення цілей управління прибутком страховика такі:

- 1) розробка цілеспрямованої комплексної політики управління прибутком страхової організації;
- 2) утворення організаційних структур, що забезпечують прийняття й реалізацію управлінських рішень по формуванню й використанню прибутку на різних рівнях;
- 3) формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень;
- 4) здійснення аналізу різних аспектів формування й використання прибутку страховика;
- 5) розробка діючої системи стимулювання формування прибутку і його ефективного використання;
- 6) здійснення ефективного контролю над прийняттям рішень в області формування й використання прибутку.

У зв'язку із цим, однієї з актуальних завдань сучасного етапу є оволодіння керівниками й менеджерами сучасними методами ефективного управління формуванням, розподілом і використанням прибутку страховика. Суттєво росте й відповідальність за своєчасність і якість прийнятих рішень. Підвищується роль маркетингових досліджень, що дозволяють вивчати динаміку потреб на ринку страхових послуг.

Прибуток є основним чинником економічного й соціального розвитку не тільки для страхової компанії, але й для економіки країни в цілому. Тому економічно обґрунтоване планування прибутку на підприємствах має дуже велике значення

Управління прибутком страхових організацій керується основними правилами функціонування й базується на певних принципах. В основі принципів лежить наукова позиція І.А. Бланка. Принципи управління прибутком страхової організації:

1) принцип інформативної вірогідності. Управління прибутком страхової організації повинне бути забезпечене необхідною інформаційною базою, яка ґрунтується на фінансовій звітності, на єдиних методичних підходах до бухгалтерського й управлінського обліку. Забезпечення принципу інформативної вірогідності пов'язане зі складними обчисленнями, що вимагають уніфікації різних методичних підходів.

2) принцип забезпечення збалансованості. Управління прибутком у страховий, інвестиційної, фінансової видах діяльності повинне підлягати єдиним цілям і завданням, забезпечуючи збалансованість доходів і видатків по видах, обсягах, тимчасових інтервалах і іншим характеристикам. Реалізація цього принципу пов'язана з оптимізацією доходів і видатків страхової компанії, для оптимізації прибутку в процесі управління.

3) принцип забезпечення ефективності. Страхова діяльність характеризується нерівномірністю надходження й витрати коштів у розрізі окремих тимчасових інтервалів, що приводить до формування тимчасово вільних грошових активів страховика, які мають характер непродуктивних активів, втрачаючи вартість у часі й від інфляції, тим самим зменшуючи обсяг одержуваного прибутку. Реалізація принципу ефективності припускає забезпечення ефективного їхнього використання шляхом здійснення обґрунтованих управлінських рішень, прийнятих фінансовими менеджерами.

4) принцип забезпечення ліквідності. Нерівномірність надходження коштів може викликати їхній тимчасовий дефіцит у страховій компанії, який позначається негативно на прибутку й платоспроможності страховика. Тому необхідно мати достатній рівень їх ліквідності в розглянутому періоді. Синхронізація доходів і видатків у розрізі тимчасового інтервалу - основа реалізації цього принципу [7,с.439].

Зростання прибутку створює фінансову базу для самофінансування, вирішення проблем соціального й матеріального заохочення персоналу.

Існує чотири методи управління прибутком страхової компанії:

1) планування прибутку;

- 2) розподіл прибутку;
- 3) управління прибутком на основі організації центрів відповідальності;
- 4) факторний аналіз прибутку [18,с. 191].

Планування прибутку є складовою частиною фінансового планування й важлива ділянка фінансово-економічної роботи страховика. Прибуток планують роздільно по видах діяльності страхової компанії. У процесі, розробки планів по прибутку важливо не тільки врахувати всі фактори, що впливають на величину можливих фінансових результатів, але, розглянувши варіанти реалізації діяльності, вибрати, що забезпечують максимальний прибуток.

При відносно стабільних цінах і прогнозованих умовах господарювання прибуток планується на рік у рамках поточного фінансового плану. Сучасна ситуація в економіці України ускладнює довгострокове планування, і страховики можуть складати реальні плани прибутку по кварталах. Оскільки планування прибутку покликане до розрахунків авансових платежів за податком на прибуток і порядку внесення його у бюджет, то складання квартальних планів стає необхідним. Однак більш важлива мета планування прибутку - визначення можливостей підприємства у фінансуванні своїх потреб.

Об'єктом планування є плановані елементи балансового прибутку, головним чином прибуток від страхових операцій, надання послуг. Основою для розрахунків служать дані про обсяг здійснених страхових операцій у попередніх періодах.

У цей час застосовуються наступні методи планування прибутку страховика:

балансовий (плановий баланс прибутків і видатків, який відображає стан страхової організації, результат страхових операцій, інвестиційної діяльності, статті доходів і видатків, а також джерела їх фінансування);

нормативний (розробка страхового тарифу, що дозволяє проводити не тільки розрахунки доходів і видатків по окремих видах страхування, але й

оцінювати планові відрахування на попереджувальні заходи, ведення справи, одержання прибутку);

програмно-цільовий (при розробці програмно-цільового плану в першу чергу враховуються забезпечення фінансової стабільності страхової організації, розширення асортиментів видів послуг);

економіко-математичне моделювання (за допомогою економіко-математичного моделювання проводиться аналіз динамічного ряду чисел діючих договорів страхування в передплановому періоді з метою виявлення тенденції розвитку й подальшої її екстраполяції) [40,с.68].

Розподіл і використання прибутку є важливим господарським процесом, що забезпечує як покриття потреб страхової компанії, так і формування доходу країни [8,с.334]. Економічно обґрунтована система розподілу прибутку в першу чергу повинна гарантувати виконання фінансових зобов'язань перед державою й максимально забезпечити матеріальні, соціальні й інші потреби страхових організацій. Об'єктом розподілу є балансовий (валовий) прибуток страхової компанії.

Весь прибуток, що залишається в розпорядженні страхової компанії, підрозділяється на дві частини. Перша частина збільшує майно страхової організації й бере участь у процесі нагромадження, друга частина характеризує частку прибутку, використовуваної на споживання. Залишок прибутку, що не використаний на збільшення майна, має резервне значення й може бути використаний у наступні роки для покриття можливих збитків, фінансування різних видатків, а також формування страхового фонду.

Управління по центрах відповідальності є однією з підсистем, що забезпечують внутрішньофірмове планування. У рамках даної підсистеми можна оцінити внесок кожної філії в кінцеві результати діяльності страхової компанії.

Метою застосування методики управління прибутком по центрах відповідальності є оцінка, прогнозування й досягнення оптимального

прибутку, рентабельності й ефективності діяльності центрів фінансової відповідальності й страховика в цілому.

На величину прибутку від проведення страхових операцій впливають безліч факторів: зміна обсягу реалізації страхових продуктів і послуг, структура страхового портфеля, вартість оформлення страхових полісів, рівень витрат матеріальних і трудових ресурсів. Проведення факторного аналізу прибутку дозволяє оцінити резерви підвищення ефективності діяльності страхової організації й прийняти правильні управлінські рішення.

3.2. Прогнозування прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування»

Найважливішим питанням управління процесом формування прибутку страхової компанії є планування прибутку й інших фінансових результатів з урахуванням висновків економічного аналізу.

Прогнозування прибутку господарської організації ставиться до найбільш складних і недостатньо вивчених проблем фінансового планування.

Планування прибутку є процесом розробки системи заходів щодо забезпечення його формування в необхідному обсязі й ефективного використання відповідно до завдань розвитку страхової організації в майбутньому періоді [23,с.42].

Метою планування прибутку є забезпечення росту його розміру й підвищення рентабельності на основі збільшення обороту й поліпшення його структури, найбільш ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових результатів.

При відносно стабільних тарифах на страхові продукти й прогнозованих умовах діяльності прибуток планується на рік у рамках поточного фінансового плану. Однак, на сьогоднішній момент ситуація в Україні, що склалася, вкрай утрудняє річне планування, і страхові організації можуть складати більш-менш реальні плани по прибутку по кварталах.

Об'єктом планування є плановані елементи балансового прибутку, головним чином, прибуток від страхових операцій, виконання робіт, надання послуг.

Планування прибутку в страховій компанії базується на використанні трьох основних його систем:

- 1) прогнозування формування й розподілу прибутку страхової компанії;
- 2) поточне планування формування, розподілу й використання прибутку страховика;
- 3) оперативне планування формування й використання прибутку страхової компанії.

Кожної із цих систем планування прибутку властивий свої форми реалізації його результатів. Дані форми представлено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Системи планування прибутку страховика й форми реалізації його результатів [36,с.99]

Системи планування прибутку	Форми реалізації планування Прибутку	Період планування
1. Прогнозування формування й розподілу прибутку	Розробка стратегії формування й розподілу прибутку страховика (політики управління прибутком)	до 3-х років
2. Поточне планування формування, розподілу й використання прибутку	Розробка поточних фінансових планів по всіх основних аспектах формування, розподілу й використання прибутку страхової компанії	1 рік
3. Оперативне планування формування й використання прибутку	Розробка й доведення до виконавців бюджетів по всіх основних питаннях формування й використання прибутку страхової компанії	місяць, квартал

Система прогнозування формування й розподілу прибутку є найбільш складним у загальному механізмі управління їм й вимагає для своєї реалізації високої кваліфікації виконавців. Її реалізація складається в розробці стратегії управління прибутком страхової компанії на ряд майбутніх років. Під такою стратегією розуміється визначення системи довгострокових цілей формування

й розподілу прибутку відповідно до завдань розвитку страхової організації й вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення.

Метою прогнозування прибутку є відображення результатів компанії в майбутньому. Щоб не упустити можливості, страховій компанії необхідно проводити аналіз вимірів майбутніх вступів і визначати їхній вплив на структуру прибутку й збитків.

Регулярне створення прогнозів прибутку дозволяє:

- 1) проводити аналіз існуючих трендів для підвищення ефективності роботи в майбутньому;
- 2) розрахувати необхідні в майбутньому ресурси (персоналу, коштів);
- 3) планувати й пророкувати обіг коштів;
- 4) знаходити нові можливості й конкурентні переваги;
- 5) пророкувати ефективність діяльності страховика у випадку, якщо поставлені цілі будуть виконані.

Для страхових компаній важлива прогнозна оцінка конкурентоспроможності страхових продуктів, платоспроможного попиту населення, фінансової стабільності споживачів страхових послуг, стратегія маркетингу. Прогнозування прибутку страхової організації ставиться до найбільш складних і недостатньо вивчених проблем фінансового планування.

Проведемо прогноз значень прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» за станом на 2021 рік. Прогнозування буде здійснюватися на підставі статистичної інформації про минулу динаміку показників прибутку за період з 2016 по 2020 роки. Дані для прогнозу були взяті зі звіту про прибутки й збитки за відповідні роки (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Прогноз значень прибутку ПАТ СК «Аха-Страховання» на 2021 р.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р. *
Результат від страхової діяльності	5722,20	4831,40	7830,10	6695	15049	22779	22453,7
Результат від фінансової діяльності	19,40	11,00	17,70	17	41131	46425	50143
Результат від звичайної діяльності	-1240,90	-4570,40	-4705,8	2363	835	0	1100
Чистий прибуток	4116,30	21,60	2794,00	2351	834	2808	3896,64

Здійснений прогноз був проведений на підставі методу екстраполяції за допомогою програми Microsoft Excel. При наявності статистичної інформації про минулу динаміку прибутку страхової компанії ПАТСК «Аха-Страховання» у якості відправних значень прогнозу була використана залежність фактору від часу (тренд). Вона була визначена за допомогою Excel, був побудований графік, додана лінія тренда, і виведене рівняння залежності.

Таким чином, у результаті проведення прогнозу були отримані наступні дані значень прибутку на 2021 рік: прибуток від основної (страхової) діяльності буде становити 0 тис. грн, що, у свою чергу, відповідає стану 2020 року (див. рис. 3.1). Рівняння прогнозу має вигляд: $y = -2378x^2 + 10838x - 39991,1 < 0$

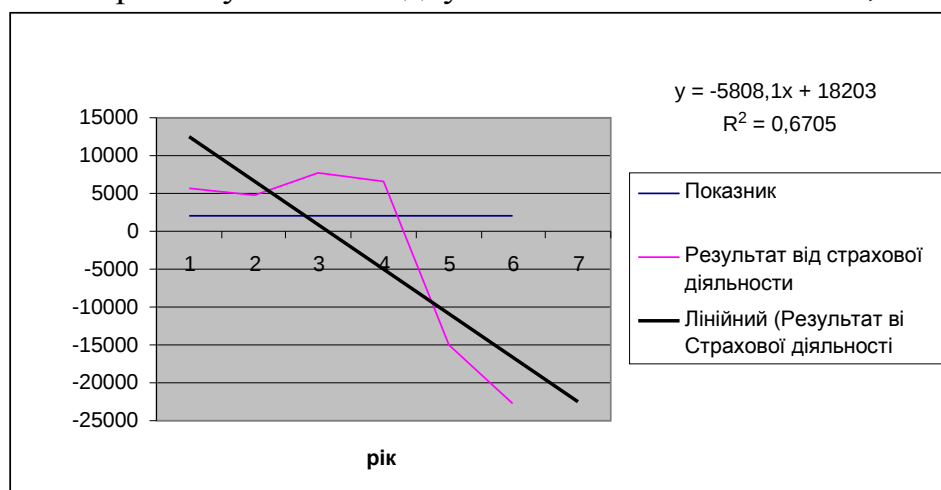

Рис 3.1. Зміна рівня прибутку від страхової діяльності ПАТ СК «Аха-Страховання» за 2015-2020 роки.

Результат (прибуток) від фінансової діяльності страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» складе 50143 тис. грн, збільшення в порівнянні з аналогічним періодом 2020 року складе 3718 тис. грн. Рівняння прогнозу має вигляд: $y = 10154x - 20936$.

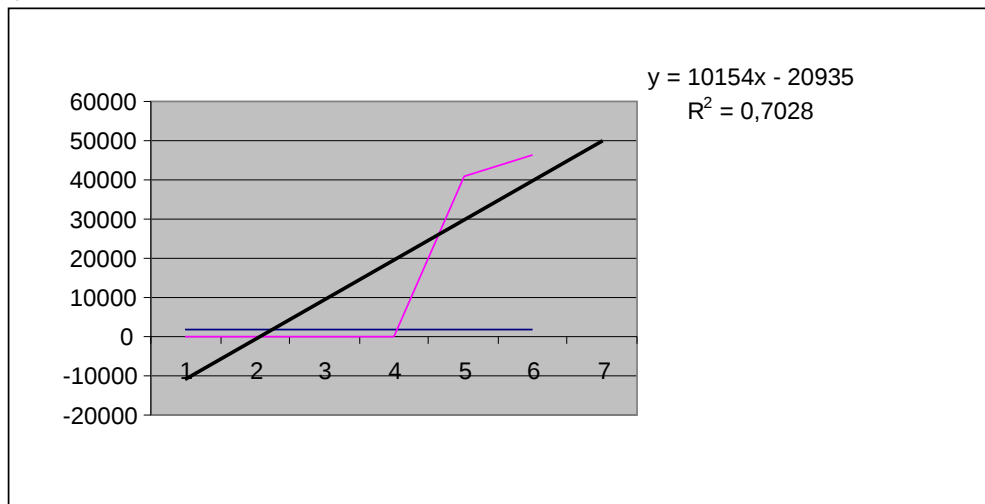

Рис 3.2 - Зміна результату від фінансової діяльності ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2015-2020 роки.

Результат (збиток) від звичайної діяльності в 2021 році складе - 1729,12 тис. грн, збільшення складе - 629,12 тис. грн. Рівняння прогнозу має вигляд: $y = 10154x - 20935$ (див. рис. 3.2).

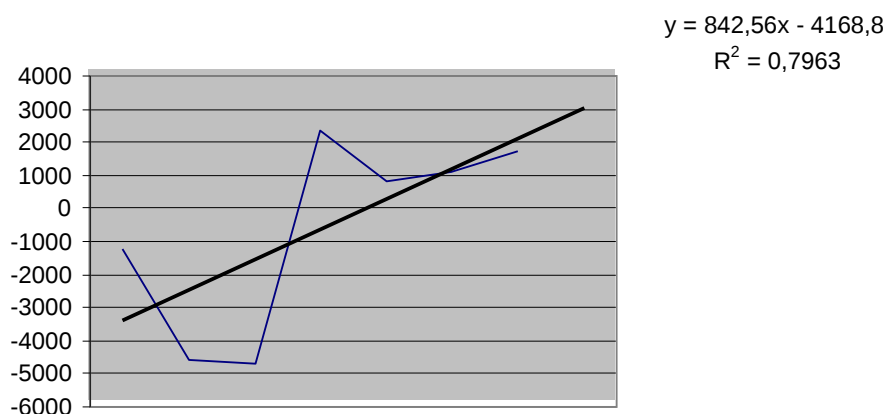

Рис 3.3. Зміна результату від звичайної діяльності ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2015-2020 роки.

Обсяг чистого прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» за прогнозними даними в 2021 році складе 3896,64 тис. грн, що, у свою чергу, вище рівня 2020 року на - 1088,64 тис. грн. Рівняння прогнозу має вигляд: $y = 235,46x^2 - 1778,2x + 4806,5$ (див. рис. 3.3).

Обсяг чистого прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» за прогнозними даними в 2021 році складе 2430,746 тис. грн, що, у свою чергу, нижче рівня 2020 року на - 377,254 тис. грн (див. рис. 3.4).

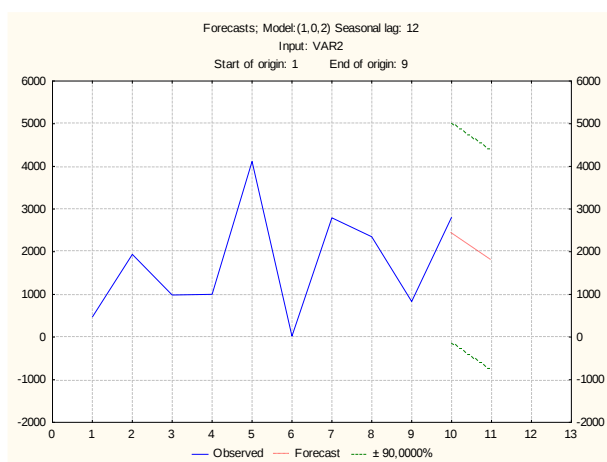

Рис 3.4. Прогноз чистого прибутку ПАТ СК «Аха-Страхування».

Потім необхідно визначити, як отриманий тренд може змінюватися під впливом умов зовнішнього середовища. Прогнозне значення фактору коректується множенням значень, отриманих за допомогою тренда, на поправочні коефіцієнти.

Для зниження збитковості окремих видів страхування й підвищення ефективності діяльності доцільно здійснювати оптимізацію структури страхового портфеля на основі БКГ-Матриці.

Для того, щоб збільшити обсяг доходів від страхової діяльності ПАТ СК «Аха-Страхування», необхідно визначити види страхових продуктів, які необхідно впроваджувати й розбудовувати, для збільшення одержуваного обсягу прибутку від здійснення страхових операцій.

З погляду керівництва компанії доцільно виділити нижчеподані види страхових послуг.

Розглянемо дані види послуг, надані страховою компанією ПАТ СК «Аха-Страховання»:

- 1) особисте страхування;
- 2) страхування обов'язкове;
- 3) майнове страхування;
- 4) страхування відповідальності.

Обсяг і структура страхового портфеля страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страховання» представлено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Характеристика обсягу страхового портфеля ПАТ СК «Аха-Страховання»
за 2019-2020 рр.

Види послуг	Обсяг реалізації по роках, тис. грн		Частка ринку, %	
	2019 р.	2020р.	«Аха-Страховання»	СК - конкурент
Послуга 1	42957	49200	0,22	3,2
Послуга 2	114321	112532	0,53	4,8
Послуга 3	617370	608836	0,61	5,2
Послуга 4	12271	12181	0,21	4,1

На підставі даних таблиці 3.3, розрахуємо темпи росту страхового портфеля, а також розрахуємо відносну частку ринку, для побудови БКГ-Матриці.

1) Розрахунки темпів росту ринку:

$$PP_1 = 112532 / 114321 = 0,98$$

$$PP_2 = 49200 / 42957 = 1,14$$

$$PP_3 = 608836 / 617370 = 0,98$$

$$PP_4 = 12181 / 1539,3 = 0,99$$

2) Відносна частка ринку (ОДР.):

$$\text{ОДР}_1 = 0,22/3,2 = 0,07$$

$$\text{ОДР}_2 = 0,53/4,8 = 0,11$$

$$\text{ОДР}_3 = 0,61/5,2 = 0,12$$

$$\text{ОДР}_4 = 0,21/4,1 = 0,05$$

3) Частка (в %) кожного виду послуг у загальному обсязі банку за 2020 рік становить:

$$\text{ПР}_1 = 112532 : 782749 \cdot 100\% = 14,38 \%$$

$$\text{ПР}_2 = 49200 : 782749 \cdot 100\% = 6,3\%$$

$$\text{ПР}_3 = 608836 : 782749 \cdot 100\% = 77,78 \%$$

$$\text{ПР}_4 = 12181 : 782749 \cdot 100\% = 1,548 \%$$

Таблиця 3.4

Вихідні дані для побудови матриці БКГ

Показник (номер страхового продукту)	1	2	3	4
Темп росту ринку	0,98	1,14	0,98	0,99
Відносна частка ринку	0,07	0,11	0,12	0,05
Частка продукції в загальному обсязі реалізації, %	14,38	6,3	77,78	1,548

Побудуємо матрицю БКГ за отриманими значенням відносної частки ринку, що належить даному страховику і темпу росту страхових продуктів (див. рис. 3.5).

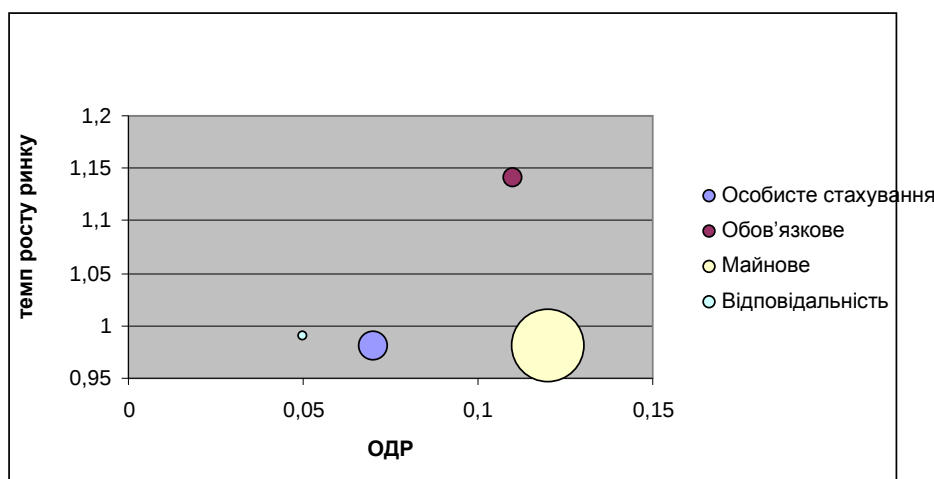

Рис. 3.5 . БКГ - матриця страхового портфеля ПАТ СК «Аха-Страхування»

Таким чином, у результаті отриманих значень БКГ - матриці, можна зробити наступні висновки:

1) особисте страхування й страхування відповідальності потрапили в категорію «Дійні корови», тобто продукти відрізняються високою ринковою часткою на ринках і невисокими темпами розвитку. Прибуток від «Дійних корів» більше, ніж інвестиції. Дані галузі є найбільш перспективними сферами бізнесу в страховому портфелі, тому що вони характеризуються високою часткою прибутку. Таким чином, дані види страхування можуть самостійно забезпечувати свій пропорційний ринковому ріст.

2) обов'язкове страхування потрапило в категорію «Знаки питання». Таким чином, з однієї сторони даний вид страхування характеризується порівняно невисокою відносною ринкова часткою, а з іншого - є перспективними галузями. Тут необхідно прийняти рішення або про збільшення ринкової частки, а для цього будуть потрібні інвестиції, або про вивід цієї сфери бізнесу зі складу портфеля.

3) майнове страхування потрапило в зону «Собаки», що говорить про збитковість даного виду страхування. Воно потребує додаткових інвестицій для збереження зайнятих позицій. «Собаки» підтримуються великими фірмами, якщо вони пов'язані з їхньою безпосередньою діяльністю. Якщо ж такої необхідності не має, то від них краще позбуватися або мінімізувати їхню присутність в асортиментній політиці компанії.

3.3. Економіко-математичне моделювання прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування»

На чистий прибуток впливає безліч факторів, але дані аналізу фінансових результатів діяльності страхової компанії «Аха-Страхування» показали, що один з найбільших впливів на зміну чистого прибутку має фінансовий результат від здійснення страхової діяльності, а саме від рентабельності всіх видів діяльності.

Отже, кореляційно-регресійний аналіз буде проводитися між факторами - види рентабельності видів діяльності та ознакою - чистим прибутком. Але слід прийняти в увагу істотний недолік проведеного аналізу - це обмеженість даних. Для більш точного результату необхідні показники фінансових результатів, принаймні, за 10 періодів. Побудуємо економіко-математичну модель чистого прибутку страхової компанії, використовуючи матеріали за даними річних звітів «Звіт про прибутки й збитку» форма № 2 у період за 2016-2020 роки страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» для аналізу залежності обсягу чистого прибутку страховика та рентабельності

Вихідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу й складання рівняння регресії представлено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Вихідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу

Показники по роках, %	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019 р.	2020 р.
1. рентабельність страхової послуги	8,16	0,02	1,44	126,4	0	18,48
2. рентабельність продажів	46,58	0,02	1,44	0,798	0,22	0,738
3. рентабельність інвестиційної діяльності	0,12	0,05	0,002	0,82	12,3	12,4
4. рентабельність активів	13,23	0,03	4,52	0,52	0,096	0,31
5. рентабельність власного капіталу	13,97	0,04	4,77	0,31	0, 19	0,63
6. чистий прибуток страхової компанії	4116,3	21,6	2794	2351	834	2808

Щоб кількісно оцінити тісноту зв'язку між ознакою й фактором, на першому етапі кореляційно-регресійного методу прогнозування фінансових результатів проведемо кореляційний аналіз. Наявність і кількісну характеристику зв'язку між ознакою й фактором можна визначити за допомогою оцінки коефіцієнта кореляції R , який обчислюється по формулі [16,с.105]:

$$R = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i - n \bar{x} \bar{y}}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}, \quad (3.1)$$

де середні значення x і y обчислюються по формулах [16,с.105]:

$$x = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i, \quad y = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i, \quad (3.2)$$

де x_i, y_i - фактичні значення фактору й ознаки при спостереженні або в рік ретроспективного періоду; $\bar{x}, \bar{y}$ - середнє значення фактору й ознаки; n - число спостережень або число років у ретроспективному періоді.

Коефіцієнт кореляції визначає тісноту зв'язку між x і y і називається лінійним коефіцієнтом кореляції. Величина коефіцієнта кореляції змінюється $-1 \leq R \leq 1$. При $R = -1$ або $R = 1$ має місце строга пропорційність у зміні y і x , при $R = 0$ зв'язок між y і x відсутній, що позначає їхню незалежність [34,с.314]. Коефіцієнт кореляції обчислюється за вибірковими даними й, як будь-який інший статистичний показник, може бути визначений з деякою погрішністю. У зв'язку із цим виникає необхідність перевірки значимості коефіцієнта кореляції обчисленого на підставі відбору даних. Використовуючи вищевказану формулу для розрахунків кореляції або програму Microsoft Excel, знайдемо коефіцієнт кореляції, а також коефіцієнти регресії (див. табл. 3.5 і табл. 3.6):

Таблиця 3.5

Регресійна статистика

Регресійна статистика	
Множинний R	1
R-квадрат	1
Нормований R-квадрат	65535
Спостереження	6

Таким чином, коефіцієнт кореляції дорівнює 1.

Отримане значення коефіцієнта кореляції вказує на досить тісний і прямий зв'язок між рентабельністю операцій і чистим прибутком страхової компанії.

Коефіцієнт кореляції обчислюється за вибіркоvim даними й, як будь-який інший статистичний показник, може бути визначений з деякою погрішністю.

У зв'язку із цим виникає необхідність перевірки значимості коефіцієнта кореляції обчисленого на підставі ретроспективних даних за допомогою критерію Стюдента.

Значимість коефіцієнта кореляції за допомогою критерію Стюдента визначається по даній формулі [44,с.281]:

$$t = \frac{r\sqrt{k}}{\sqrt{1-r^2}}, \quad (3.3)$$

де t - розрахункове значення критерію Стюдента;

Розрахуємо це значення для аналізованої страхової компанії, воно становить:

Таблиця 3.6

Результати регресійного аналізу

	Коефіцієнти	t- статистика	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95,0%	Верхні 95,0%
Y-перетин	-50,3842	65535	-50,3842	-50,3842	-50,3842	-50,3842
змінна X 1	28,74795	65535	28,74795	28,74795	28,74795	28,74795
змінна X 2	-102,136	65535	-102,136	-102,136	-102,136	-102,136
змінна X 3	23,05791	65535	23,05791	23,05791	23,05791	23,05791
змінна X 4	-6017,66	65535	-6017,66	-6017,66	-6017,66	-6017,66
змінна X 5	6320,723	65535	6320,723	6320,723	6320,723	6320,723

Розрахований коефіцієнт порівнюємо із критичним значенням $t_{k,\alpha}$, яке визначається по таблиці розподілу Стюдента залежно від числа ступенів волі 5

і рівня значимості α , яке ухвалюється рівним 0,005. Значення $t_{k,\alpha}$ дорівнює 2,57, у такий спосіб $t > t_{k,\alpha}$ і розрахований коефіцієнт кореляції є значимим.

Наступним етапом є регресійний аналіз. Він складається із трьох етапів:

- 1) логічного аналізу;
- 2) графічного аналізу;
- 3) визначення рівняння теоретичної лінії регресії, тобто встановлення функціональної залежності між ознакою й фактором.

При логічному аналізі емпіричних даних економічного показника й значень, що впливають на нього, фактору в ретроспективному періоді можна зробити деякі припущення щодо наявності й напрямку зв'язку між ознакою й фактором. Це значить, що зі збільшенням показників рентабельності, збільшується й чистий прибуток страховика. Подивимось на отримане рівняння регресії: $y = -50,3842 + 28,748x_1 - 102,136x_2 + 23,0579x_3 - 6017,66x_4 + 6320.72x_5$. Таким чином, значення чистого прибутку прямопропорційно залежить від показників рентабельності, але зростання рентабельності страхової послуги, рентабельності інвестиційної діяльності компанії та рентабельності власного капіталу буде вести до зростання чистого прибутку. Всі інші типи рентабельності мають негативне значення в рівнянні.

Метод кореляційного моделювання складається з встановлення кореляційної залежності між двома розглянутими показниками в динаміці й наступному прогнозуванні одного з них залежно від зміни іншого (базового) [44,с.278].

Було отримане найменше значення помилки й найвище значення ступеню вірогідності.

Оцінимо ступінь вірогідності прогнозу розрахунків чистому прибутку по знайденому теоретичному рівнянню регресії.

Формула для розрахунків вірогідності прогнозу має вигляд [34, с.247]:

$$\eta = \sqrt{1 - \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \tilde{y}_i)^2}{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}, \quad (3.4)$$

Підставивши необхідні значення параметрів лінійного рівняння регресії, одержимо значення ступеня вірогідності проведеного прогнозу:

$$\eta = \sqrt{1 - \frac{9634626,82}{12374960,0}} = 0,91$$

Отже, здійснений нами прогноз може здійснюється з вірогідністю 91%, що, свою чергу, максимально наближене до необхідного нормативного значення, рівного 100%.

Помилка рівняння регресії, що показує в середньому відхилення фактичних даних від теоретичних, визначається по такій формулі [34, с.248]:

$$\sigma_y = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \tilde{y}_i)^2}{n - m}}, \quad (3.5)$$

Розрахуємо помилку рівняння регресії для аналізованої страхової компанії:
 $\sigma_y = 595,4$ (грн)

Знайдемо ступінь вірогідності проведеного прогнозу залежності чистого прибутку зароблених страхових премій страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» від рентабельності й помилку рівняння лінійної регресії.

Оцінимо ступінь вірогідності прогнозу розрахунків чистого прибутку по знайденому теоретичному рівнянню регресії за наступною формулою:

$$\eta = \sqrt{1 - \frac{1713275}{10777434,1}} = 0,92$$

Отже, прогноз може здійснюється з вірогідністю 92%.

Знайдемо помилку рівняння регресії, що показує в середньому відхилення фактичних даних від теоретичних.

У цьому випадку вона дорівнює: $\sigma_y = 585,4$ (грн)

Таким чином, чистий прибуток СК «Аха-Страховання» буде максимальним, якщо величина рентабельності страхової послуги й рентабельності інвестиційної діяльності будуть максимальними.

Таким чином, на підставі отриманих значень кореляційно-регресійного аналізу діяльності страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страховання» можна зробити деякі висновки.

Використовуючи дані двох форм зв'язку залежності чистого прибутку від страхових премій можна сказати, що спостерігається досить високий рівень вірогідності прогнозу, однак рівняння регресії більш точно описує залежність, оскільки помилка в цьому випадку менше.

Таким чином, провівши економіко-математичне моделювання прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страховання», використовуючи модель залежності обсягу зароблених страхових премій від чистого прибутку страховика можна зробити деякі висновки.

По-перше, залежність чистого прибутку страхової компанії від рентабельності досить тісна, про що свідчить отримане значення коефіцієнта кореляції, яке становить 1, та дорівнює нормативному значенню - 1.

По-друге, також необхідно помітити, що дана залежність є прямою, що, у свою чергу, свідчить про те, що збільшення рентабельності страхової послуги й рентабельності інвестиційної діяльності, спричиняє й збільшення чистого прибутку страхової організації. Також отриманий коефіцієнт кореляції є значущим, про що свідчить отримане значення критерію Стюдента, що говорить про те, що даний коефіцієнт є достовірним.

По-третє, ступінь достовірності прогнозу досягає рівня 92%, що свідчить про незначний рівень погрішності аналізу у випадку використання лінійного рівняння регресії.

По - четверте, у результаті проведеного аналізу було визначено, що залежність чистого прибутку від рентабельності носить лінійний характер. Цей висновок був зроблений, у результаті того, що при лінійному рівнянні регресії спостерігається найвищий показник вірогідності проведеного аналізу залежності, а також найменший ступінь помилковості економіко-математичної моделі.

ВИСНОВКИ

В умовах конкуренції, що підсилюється, на ринку страхових послуг, виникає об'єктивна необхідність адекватної оцінки діяльності страхових компаній, аналізу їх інвестиційної привабливості, і ступеню надійності. Об'єктивний аналіз дозволить визначити лідерів і аутсайдерів українського ринку страхових послуг, що є досить важливим при всебічному розширенні спектра видів страхування, що пропонуються страховими компаніями.

Управління прибутком страхової компанії, отриманим в результаті її діяльності, охоплює процеси планування, формування, розподілу й використання прибутку. Управління прибутком необхідно розглядати в комплексі з аналізом усіх аспектів діяльності страховика, тому що на прибуток мають прямий і непрямий вплив різноманіття зовнішніх і внутрішніх факторів.

У дипломній роботі розглянуті теоретичні питання, що стосуються однієї з найважливіших категорій економіки - прибутку, аналізу його формування, оцінки показників прибутку, а також зазначені шляхи збільшення прибутку.

Процес управління прибутком припускає проведення аналізу, який характеризується різноманіттям своїх форм. Менеджерам організації необхідно грамотно оцінити ситуацію на підприємстві й вибрати саме ту форму аналізу, яка дасть найбільш вичерпну інформацію для розробки заходів щодо управління прибутком з метою його збільшення. Планування прибутку страхової організації є досить важливим процесом, який вимагає високого ступеня підготовки фахівців, що займаються цими питаннями.

Після проведеного аналізу, можна прийти до висновку, що фінансове становище страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» достатнє сприятливе.

Аналіз динаміки й структури активу й пасиву балансу ПАТ СК «Аха-Страхування» за 2018 - 2020 роки показав, що вартість майна фірми зросла на 52442 тис. грн. (6,1%). У тому числі найбільший ріст відзначається по грошам на їхніх еквівалентах 4,09 % (+35159 тис. грн.), ріст по оборотних активах у цілому 6,14% (50417 тис. грн.), по довгостроковим зобов'язанням маємо ріст 277,4%

(9886,56 тис грн), по оплаті праці маємо скорочення 48,5% (25187 тис. грн.), і істотне збільшення по страхових резервах - 23,3 % (70471 тис. грн.).

У цілому, за аналізований період доходи страхової компанії виросли на 228694 тис. грн або на 21,88%. Така динаміка пояснюється переважно збільшенням інших операційних доходів, або інших надзвичайних доходів, а також істотним збільшенням страхових премій в 2019 році.

У ході своєї діяльності страховик несе визначені видатки, тобто надання страхового захисту супроводжується певними витратами.

За аналізований період видатки страхової компанії виросли на 420598 тис. грн або на 91%. Така динаміка пояснюється збільшенням операційних видатків, або інших надзвичайних видатків, на ріст яких у свою чергу, вплинули інші видатки, що значно збільшилися в 2020 році.

У результаті проведеного аналізу прибутку страхової компанії можна помітити, що протягом усіх тих періодів показники балансового й чистого прибутку мали різну тенденцію, так в 2019 помічався спад, а в 2020 - навпаки ріст. Також необхідно відзначити, що за результатами від фінансової діяльності спостерігалася позитивна динаміка росту, однак результат від звичайної діяльності мав негативний характер протягом усього розглянутого періоду (2019 рік (835 тис грн), 2020 рік (0 тис грн))).

У цілому за аналізований період чистий прибуток збільшився на 19,4% (за період з 2018-2020 роки). Однак в 2019 р. у порівнянні з 2018 р. можна спостерігати зменшення його обсягу на 1517 тис. грн або на 64,5%. Зменшення чистого прибутку пов'язане зі зменшенням балансового прибутку за розглянутий період. Зростання чистого прибутку страхової компанії в 2020 році сприяв значний ріст результатів від інвестиційної діяльності. Таким чином, фактори, що зменшують суму чистого прибутку були перекриті дією факторів, що збільшують його, що в підсумку й обумовило зростання чистого прибутку у звітному році в порівнянні з 2019 роком майже на 1974 тис грн (236,7%).

Невід'ємною частиною проведеного аналізу є вивчення показників рівня прибутковості страхової компанії, тобто показників рентабельності.

Проаналізувавши рентабельність даного страховика можна сказати, що протягом аналізованих трьох періодів страхова компанія «Аха-Страхування» діставала прибуток, але не в значному розмірі, про що свідчать досить невисокі значення показників рентабельності страховика. І в цілому практично за всіма показниками рентабельності в 2020 році спостерігається тенденція падіння, що, звичайно ж, є негативним моментом і може бути наслідком кризової ситуації в країні, що, безумовно, залишило свій відбиток на діяльності, як і даної страхової компанії, так і значної частки всіх підприємств України.

Протягом звітного періоду рівень прибутковості страхової компанії має неоднозначну тенденцію і говорить про відповідний рівень рівня фінансової стабільності й ефективності діяльності страхової компанії.

Також необхідно відзначити, що в результаті отриманих значень коефіцієнтів концентрації позикового капіталу й коефіцієнта заборгованості кредиторам за всі три періоди, маємо те, що страхова компанія ПАТ СК «Аха-Страхування» має потребу в позикових коштах, і пошуку нових кредиторів.

Слід помітити, що досить невисокі значення показників платоспроможності ПАТ СК «Аха-Страхування» свідчать, про те, що компанія не має можливості вчасно погашати свої платіжні зобов'язання наявними грошовими ресурсами. Таким чином, можна сказати, що дана страхова компанія має не достатню платоспроможність і в не стані погасити всі свої поточні зобов'язання за рахунок коштів, поточних фінансових вкладень і дебіторської заборгованості.

У цілому, можна сказати, що стан страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» є умовно стабільним, про що свідчать показники прибутковості, прибуток, платоспроможність. Однак, в 2019-13 роки фінансове становище страховика погіршилося. У цей період значно збільшилися видатки, та довгострокові зобов'язання, виплати по договорах страхування іншому, ніж страхування життя. Але, проте, не дивлячись на ці негативні фактори, страхова компанія продовжать вести прибуткову діяльність, доказом цього служить той

факт, що вже протягом 2020 року прибуток страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» збільшилася на 1974 тис. грн.

У зв'язку з подібним станом справ можна представити кілька пропозицій по якісному поліпшенню фінансових результатів.

Таким чином, основними напрямками збільшення прибутку страхової компанії ПАТ СК «Аха-Страхування» є:

- 1) збільшення страхових надходжень.
- 2) інвестиційна діяльність.
- 3) зниження збитковості.
- 4) економія управлінських видатків.
- 5) зниження собівартості надання страхової послуги.

У зв'язку з подібним станом справ можна представити кілька пропозицій по якісному поліпшенню фінансових результатів.

Для поліпшення страхової діяльності необхідно систематично вивчати стан страхового ринку й перспективи попиту на страхові послуги, розробляти пропозиції по поліпшенню організації роботи, реалізації наявних у розпорядженні суспільства послуг із введення нових видів страхування. Усьому цьому сприяє впровадження в страховій роботі маркетингу та аналізу портфелю послуг СК.

Розвиток страхової діяльності повинний проходити в напрямку більш широкого охоплення населення, поліпшення якості обслуговування й введення нових, перспективних видів страхування.

З метою поліпшення якості обслуговування клієнтів скоротити строки визначення збитку й виплат страхових сум.

Також можна зменшити видатки підприємства й підвищити доходи, за рахунок збільшення клієнтів.

Розглянувши проблеми розвитку страхової справи в Україні можна затверджувати, що найбільш важливими з них є загальна криза економіки, низький рівень життя населення, низька страхова культура й недовіра громадян страховим компаніям.

Разом з тим наявність об'єктивних і специфічних проблем підтверджує необхідність використання для їхнього рішення комплексу маркетингу. Саме він дозволяє налагодити тісне спілкування страхових компаній із клієнтами, підвищити ступінь довіри між ними, вибрати дійсні страхові переваги однієї страхової компанії від іншої.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про страхування: Закон України // Вісті Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – ст.78.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України: Офіційне видання. – К., 1999. – № 40. – ст.365. – С.821-828.
3. Артеменко В.Г., Беллендер М.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник/В.Г. Артеменко, М.В. Беллендер. - М: ІНФРА-М, 1998. - 267с.
4. Астринський Д. Економічний аналіз фінансового стану підприємства/Д. Астринський. - До: Економіст. – 2000. – №12. - С.53-59
5. Базилевич В.Д. Страхова справа: [Підруч.] / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. - 2-ге вид. іспр. та дод. – К.: Знання, 2002. – 203с.
6. Беннет Р. Секрети ефективного управління = Effective management.:
7. Пров. з англ. / Р. Беннет – М.: ЛОРІ, 1999. – 216с.
8. Бланк І.А. "Управління прибутком" / І. А. Бланк. - До: Ніка-Центр, 2007. - 765 с.
9. Бланк І.А. Стратегія та тактика управління фінансами / І.А. бланк. – Київ, МП “ІТЕМ лтд”, СП “АДЕФ-Україна”, 1996. – 534 с.
10. Бороненкова С.А. Управлінський аналіз: Навч. посібник/С.А. Бороненкова. – М.: Фінанси та статистика, 2002. – 162с.
11. Бушуєва Ю.Г. Управління прибутком підприємства/Ю.Г. Бушуєва, Б.В. Бурлуцький // Ч.1.2006. – 209 с.
12. Василенко В.А., Ткаченко Т.І. "Стратегічне управління підприємством"/В.А. Василенко, Т.І. Ткаченко. - До: ЦНП, 2003. - 396с.
13. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика: Навч. - Метод. посіб. /Н.М. Внукова, В.І. Успенко, Л.В. Тимчасово. – Харків: БурунКнига, 2004. – 376с.
14. Воблій К.Т. Основи економіки страхування/К.Т. Воблій. - М.: АНКІЛ, 1993. - 187с.

15. Галагуза Н.Ф. Реклама у страхуванні: Ключ до успіху/Н.Ф. Галагуза. - М: РКонсульт, 1995. - 203с.
16. Гвозденко О.О. Фінансово – економічні методи страхування / А.А. Гвозденко. - М: ЮКІС, 1994. - 307с.
17. Гвозденко О.О. Фінансово-економічні методи страхування/О.О. цвях. – М.: ЮКІС, 2000. – 238с.
18. Друкер П. Ефективне управління = Managing for Results.: Економічні завдання та оптимальні рішення / Пер. з англ.М. Котельникова. - М: Фаір-прес, 1998. - 288с.
19. Дячкова Ю.М. Страхування. Навчальний посібник/Ю.М. Дячкова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240с.
20. Дюжиков Є.Ф. Аудит діяльності страхових організацій/Є.Ф. Дюжиків. - М: Видавничий дім "Аудитор", 2001. - 90с.
21. Іващенко І.П. Економічна ефективність фірми/І.П. Іващенко// Економіка фірми. 2006. №23 с.360-384.
22. Ковальов В.В. Фінанси/В.В. Ковальов. – М.: Велбі, Проспект, 2007. – 640 с.
23. Кокін А.С. Методологія та практика фінансового менеджменту / А.С. Кокін, В.М. Ясенів, Н.І. Яшинівка. ННГУ, 2006. – 164 с.
24. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства щодо стратегії розвитку / О.Р. Кривицький// Фінанси України: Научн-теорет. та інформ. - Практ. журн. М-ва фінансів України. 2005. № 3. – 91с.
25. Круш П.В., Тульчинська С.О. "Внутрішньоекономічний механізм підприємства"/ П.А. Круш, С.О. Тульчинська. - К: ЦУЛ, 2008. - 206 с.
26. Кургін Є.А. Страховий менеджмент/Є.А. Кургін. – М.: РКонсульт, 2005. – 302 с.
27. Лушпов Н.А. Формула прибутку: облік різних видів діяльності/Н.А. Лушпов // Фінансовий менеджмент, 2008 №11, с.5-24.
28. Марюта О.М. Адаптивне управління прибутком підприємства/О.М. Марюта, О.К. Єлісєєва // Фінанси України: Наук-теорет. та інформ. - Практ. журн. М-ва фін. України. К.: Міністерство фінансів України. 2004. № 3. – 87с.

29. Методологія обліку страхової діяльності та аналіз платоспроможності страховика: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / В.С. Приходька; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2000. – 18 с.
30. Нечитайло О.І. Облік фінансових результатів та розподілу прибутку / О.І. Нечитайло. - М: ФіС, 2008. - 167с.
31. Орланюк – Малицька Л.А. Платоспроможність страхової компанії/Л.А. Орланюк – Малицька. - СПб.: Пріоритет, 1994. - 278с.
32. Осадець С.С. Основи страхування. Посібник. / С.С. Осадець. – К.: УФІМБ, 1995. – 317с.
33. Поделінська І.А., Бянкін М.В. Стратегічне планування: навчальний посібник/І.А. Поделінська, М.В. Бянкін. – Улан-Уде: Вид-во ВСГТУ, 2005. – 55с.
34. Покропивний С.Ф. "Економіка підприємства" / С.Ф. Покропивний. - До: КНЕУ, 2001. - 457 с.
35. Прикіна Л.В. Економічний аналіз підприємства: Підручник для вузів/Л.В. Прикіна. – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2001. – 360с.
36. Пучкова С.І. Аналіз фінансово-господарської діяльності організації за даними звітності/С.І. Пучкова// Бухгалтерська звітність. 2003., С.86-112.
37. Ромащенко О. Планування та прогнозування фінансової діяльності страхових компаній на основі економіко-математичного моделювання / О. Ромащенко. - ринок цінних паперів України. - №11/12. – 2007, с.99-104.
38. Русанов Д. Є. Формування прибутку підприємства/Д.Є. Русанов, А.О. Тищенко// Ч.2.2005. - 232с.
39. Савицька Г.В. Аналіз господарську діяльність підприємства: Учебн. Посібники / Г.В. Савицька. – М.: нове видання, 2007. – 283с.
40. Семенова С.Л. Основи економіки страхування: Конспект лекцій/С.Л. Семенова, Н.Т. Савруков, В.Д. Боссерт, Санкт-Петербурзький держ. техн. ун-т. – СПб.: Політехніка, 1998. – 133с.
41. Семеренко В.К., Казакова Р.П. Методи планування прибутку підприємства/В.К. Семеренко, Р.П. Казакова // Довідник економіста, 2008 №1. с.977-85; №2. с.99-103; №3. с.68-78.

42. Сплетухов Ю. Державне регулювання страхової діяльності / Ю. Сплетухов. - М: Аудитор, 2000, №1. - 209с.
43. Страхова справа. Підручник/За ред.Л.І. Рейтман. - М: Зростання, 1999 р. - 187с.
44. Супрун О.О. Проблеми управління активами у страхових компаніях України /О.О. Супрун // Фондовий ринок. – 2002. – № 34. – с.26.
45. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз Навчальний посібник. - 3-тє видання, перероблене/Н.В. Тарасенко. – Львів: “Новий Світ – 2000”, 2004. – 344с.
46. Тварліані Т.Є. Балакірева В.Ю. Грошові потоки у страхуванні / Т.Є. Тварліані, В.Ю. Балакірева. – М.: Фінанси та статистика, 2004. – 389с.
47. Федорова Т.О. Страхування: Навч. / Т.А. Федорова. - 2-ге вид., перероб. та дод. - М: Економіст, 2003. - 880с.
48. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник/О.С. Філімоненків. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360с.
49. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник/О.О. Шеремет. – К.: Міленіум, 2003. – 160 с.
50. Яцюк Н.А., Халевінська Н.Д. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства/Н.А. Яцюк, Н.Д. Халевінська. – М.: Аудит та фінансовий аналіз, 2002. – 337с.
51. Офіційний сайт страхової компанії "Аха-страхування" / / Електронний ресурс. Режим доступу: <http://axa-ukraine.com/>
52. Статистика страхового ринку України // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://forinsurer.com/stat/>
53. Страхові компанії України // Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.prostobank.ua/spravochniki/strahovye_kompanii

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

АТ «СК «АХА СТРАХУВАННЯ»

БАЛАНС
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ

(в тисячах українських гривень)

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	11,886	22,602
первісна вартість	011	11,986	25,475
накопичена амортизація	012	(100)	(2,873)
Незавершене будівництво	020	-	236
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	6,477	9,881
первісна вартість	031	18,818	39,006
Знос	032	(12,341)	(29,125)
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	-	-
первісна вартість	036	-	-
накопичена амортизація	037	(-)	(-)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	-	-
інші фінансові інвестиції	045	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	5,306	5,791
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	055	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	056	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	057	(-)	(-)
Відстрочені податкові активи	060	-	-
Гудвіл	065	-	-
Інші необоротні активи	070	-	-
Усього за розділом I	080	23,669	38,510
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	744	788
Поточні біологічні активи	110	-	-
Незавершене виробництво	120	-	-
Готова продукція	130	-	-
Товари	140	-	-
Векселі одержані	150	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	58,644	101,440
первісна вартість	161	58,971	101,974
резерв сумнівних боргів	162	(327)	(534)
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	8	5
за виданими авансами	180	1	-
з нарахованих доходів	190	1,541	4,216
із внутрішніх розрахунків	200	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	5,501	19,897
Поточні фінансові інвестиції	220	82,575	343,616
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	211,426	345,228
у т. ч. в касі	231	64	84
в іноземній валюті	240	8,512	5,666
Інші оборотні активи	250	-	-
Усього за розділом II	260	368,952	820,856
III. Витрати майбутніх періодів	270	404	370
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275		
Баланс	280	393,025	859,736

АТ «СК «АХА СТРАХУВАННЯ»

БАЛАНС
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ)
(в тисячах українських гривень)

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	147,605	261,975
Пайовий капітал	310	-	-
Додатковий вкладений капітал	320	-	-
Інший додатковий капітал	330	-	-
Резервний капітал	340	2,500	3,423
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	10,749	181,492
Неоплачений капітал	360	-	-
Видучений капітал	370	-	-
Усього за розділом I	380	160,854	446,890
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	14,966	27,676
Інші забезпечення	410	14,702	33,693
Сума страхових резервів	415	192,283	302,700
Частка перестраховиків у страхових резервах	416	(3,720)	(7,551)
Залишок сформованого призового фонду, що підлягає виплаті переможцям лотереї	417	-	-
Залишок сформованого резерву на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї	418	-	-
Цільове фінансування	420	-	4
Усього за розділом II	430	218,231	356,522
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	-	-
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	460	1,118	4,347
Інші довгострокові зобов'язання	470	-	-
Усього за розділом III	480	1,118	4,347
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Векселі видані	520	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	3,798	14,338
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	2,928	13,303
з бюджетом	550	4,058	10,010
з позабюджетних платежів	560	-	-
зі страхування	570	14	4
з оплати праці	580	2	184
з учасниками	590	-	-
із внутрішніх розрахунків	600	-	-
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	605	-	-
Інші поточні зобов'язання	610	2,022	14,138
Усього за розділом IV	620	12,822	51,977
V. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	393,025	859,736

Керівник

Головний бухгалтер

Гимощенко Дмитро Олександрович

Майборода Віра Сергіївна

ДОДАТОК Б

Стр. 1 из 3

Контрольна сума 89D4F3D009821F0DE5F96573040432B0BD192D63

Додаток до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 2 "Баланс"

Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА Страхування"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія	Київ	8 лютого 2019 р.	
Організаційно-правова форма господарювання	Страхування	за СДРПОУ	20474912
Орган державного управління	Держфінпослуг	за КОАТУУ	8038500000
Вид економічної діяльності	Інші види страхування	за КОПФГ	-
Одиниця виміру: тис. грн.		за СПОДУ	-
Адреса: 04070 Київ, Київ 70, Іллінська, буд. 8		за КВЕД	66.03.0
		Контрольна сума	89D4F3D009821F0DE5F96573040432B0BD192D63

БАЛАНС
станом на 31 грудня 2019 р.

Форма N 1 Кол за ДКУД 1801001

Активи	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	22602	21740
первісна вартість	011	25475	27259
накопичена амортизація	012	2873	5519
Незавершені капітальні інвестиції	020	0	0
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	10117	8012
первісна вартість	031	39242	36917
знос	032	29125	28905
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	0	0
первісна вартість	036	0	0
накопичена амортизація	037	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	0	0
інші фінансові інвестиції	045	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	5791	4460
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	055	0	0
первісна вартість інвестиційної нерухомості	056	0	0
знос інвестиційної нерухомості	057	0	0
Відстрочені податкові активи	060	0	0
Інші необоротні активи	070	0	0
Гудвіл	065	0	0
Усього за розділом I	080	38510	34212
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	788	532
Поточні біологічні активи	110	0	0
Незавершене виробництво	120	0	0
Готова продукція	130	0	0
Товари	140	0	0
Векселі одержані	150	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	101440	85989

Активи	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
первісна вартість	161	101974	87285
резерв сумнівних боргів	162	534	1296
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	5	212
за виданими авансами	180	0	0
з нарахованих доходів	190	4216	2939
із внутрішніх розрахунків	200	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	20267	26303
Поточні фінансові інвестиції	220	343616	494826
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	345228	235558
у.ч. Касі	231	84	129
в іноземній валюті	240	5666	5442
Інші оборотні активи	250	0	0
Усього за розділом II	260	821226	851801
III. Витрати майбутніх періодів	270	0	0
Баланс	280	859736	886013
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	261975	261975
Пайовий капітал	310	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0
Інший додатковий капітал	330	0	0
Резервний капітал	340	3423	3423
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	181492	182326
Неоплачений капітал	360	0	0
Вилучений капітал	370	0	0
Усього за розділом I	380	446890	447724
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	27676	27382
Інші забезпечення	410	33693	34235
Страхові резерви	415	302700	333796
Частка перестраховиків у страхових резервах	416	7551	8804
Цільове фінансування	420	4	0
Усього за розділом II	430	356522	386609
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	0	0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	4347	6164
Інші довгострокові зобов'язання	470	0	0
Усього за розділом III	480	4347	6164
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0
Векселі видані	520	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	14338	21362
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	13303	3595
з бюджетом	550	10010	9208
з позабюджетних платежів	560	0	0
зі страхування	570	4	148
з оплати праці	580	184	112

Стр. 3 из 3

Активи	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
I	2	3	4
з учасниками	590	0	0
із внутрішніх розрахунків	600	0	0
групами вибуття, утримання для продажу	605	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	14138	11091
Усього за розділом IV	620	51977	45516
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0
Баланс	640	859736	886013

Керівник

Заступник фінансового директора Тимошенко Дмитро Олександрович

Головний бухгалтер

Майборода Віра Сергіївна

(підпис)

(підпис)

ДОДАТОК В

Стр. 1 из 4

Контрольна сума 02AF03394129BA5F9A529C9F13CE41E69FAA4F07

Додаток І
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку І «Загальні вимоги
до фінансової звітності»

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
	18 лютого 2021 р.	
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "АХА Страхування" за СДРПЮУ	20474912
Територія	Київ за КОАТУУ	8038500000
Організаційно-правова форма господарювання	Страхування за КОПФІ	-
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя за КВЕД	65.12
Середня кількість працівників	—	Контрольна сума
Адреса, телефон	04070, м. Київ, вул. Іллінська, буд. 8 044 391-11-22, 391-11-21	02AF03394129BA5F9A529C9F13CE41E69FAA4F07

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	21740	20377
первісна вартість	1001	27259	28655
накопичена амортизація	1002	5519	8278
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	8012	7035
первісна вартість	1011	36917	35905
знос	1012	28905	28870
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2139	556
Відстрочені податкові активи	1045	0	932
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	9568	11265
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	41459	40165
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	532	223
Виробничі запаси	1101	532	223
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	85989	98081
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	3147
з бюджетом	1135	212	121
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	2939	4286
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	19056	17903
Поточні фінансові інвестиції	1160	494826	420334
Гроші та їх еквіваленти	1165	241000	310069
Готівка	1166	129	13
Рахунки в банках	1167	240277	309629
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	8804	17109
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	1765	7489
резервах незароблених премій	1183	7039	9620
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	853358	871273
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	894817	911438
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	261975	261975
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	3423	3423

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	182326	185134
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	447724	450532
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	6164	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	61617	60945
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	27382	28015
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	333796	373171
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	83718	114929
резерв незароблених премій	1533	250078	258242
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	401577	434116
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	295	61
розрахунками з бюджетом	1620	9208	698
у тому числі з податку на прибуток	1621	9201	547
розрахунками зі страхування	1625	148	164
розрахунками з оплати праці	1630	112	113
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	35576	25551
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	177	203
Усього за розділом III	1695	45516	26790
	1700	0	0

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	894817	911438

Керівник

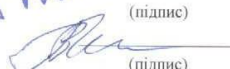
Голова Правління Вогле Філіп

Головний бухгалтер

Майборода Віра Сергіївна

(підпис)

(підпис)